

Антоніо БУЕРО ВАЛЬЄХО

В ПАЛАЮЧІЙ ПІТЬМІ

Драма на 3 дії

Переклад з іспанської
Сергія Борщевського

Київ – 1993

Дійові особи

Еліса

Андрес

Педро

Лоліта

Альберто

Карлос

Хуана

Мігелі

Есперанса

Ігнасіо

Дон Пабло

Батько

Донья Пепіта

Дія I

Курильна кімната в сучасному учбовому центрі, де можна зручно провести час в колі друзів. Ліворуч – вхід, що веде на терасу. В глибині видно балюстраду, за якою мається на думці спортивний майданчик. Там ростуть гілчасті дерева, їхнє буйне листя робить кімнату схожою на затишний куточок підводного світу. На легкій конструкції з цементу величезна стіна із засклених секцій, за якою видно терасу: скляна стіна відгороджує терасу від сцени, вхід ліворуч – це, власне, проріз в цій стіні. На передньому плані ліворуч – круглий столик на одній ніжці і кілька стільців та крісел. В центрі, на задньому плані, диван і два крісла біля другого круглого столика. Праворуч ще один круглий столик і крісло. На всіх столиках попільнички. Засклені секції тягнуться за сцену, через ліву кулісу: там вхід на галерею. Праворуч – двері.

Зручно вмостившись, сидять вісім охайно вбраних молодих студентів, дехто з них палить. Незважаючи на ввічливі посмішки, є в них щось таке, що викликає ваш подив; уважніше придивившись до них, ми усвідомлюємо, що всі вони – сліпі. На деяких – чорні окуляри, безперечно, для того, щоб приховати від інших надто неприємний вид, а може, з простого кокетства. Молоді люди сліпі, однак видаються щасливими; вони так упевнені в собі, що коли підводяться, ступають легко і чудово знаходять одне одного, не вдаючись до обмацувань. Ілюзія їхньої нормальності часто повна, і глядач зрештою забуває про їхню фізичну ваду, проте одна незмінна деталь час від часу нагадує про неї: ці люди ніколи не звертають своє обличчя до співбесідника.

Карлос і Хуана сидять у кріслах ліворуч. Він – кремезний хлопець-сангвінік, симпатичний, з вольовим лицем. На ньому елегантний світлий костюм, комірць сорочки накрохмалений. Вона вродлива й ніжна. Еліса сидить у кріслі праворуч. Це дівчина з простим лицем, щиросердна й пряма. На дивані сидять Андрес, Педро й Альберто, а в кріслах поруч – Лоліта й Есперанса.

Еліса (нетерпляче) Котра година? (Майже всі щиро сміються, наче чекали цього запитання) Не розумію, чого ви смієтесь. Хіба не можна запитати, котра година? (Сміх посилюється). Гаразд. Я замовкаю.

Андрес Недавно годинник пробив пів на одинадцяті.

Педро А початок занять об одинадцятій.

Еліса Я хотіла знати, чи пробило вже три чверті.

Лоліта Ти вже тричі питала про це.

Еліса (сердито) Так пробило чи ні?

Альберто (жартівливо) Ох! Хіба ж ми знаємо...

Еліса Ви просто нестерпні!

Карлос (іронічно) Ну, годі! Не сперечайтесь з нею. Бідолашна...

Еліса Я не бідолашна!

Хуана (лагідно) Ні, ще не пробило, Елісо.

(В дверях з'являється Мігелін, жвавий хлопець у темних окулярах: він з власного досвіду знає, що його жвавість справляє гнітюче враження, коли зрячі співставляють її з мертвими очима.)

Андрес Заспокойся. Ти ж знаєш, що Мігелін завжди приходиться хвилиною в хвилину.

Еліса А хто знає про Мігеліна?

Мігелін *(кумедно журиється)* Якщо ніхто не питає про Мігеліна, я заплачу.

Еліса *(підхоплюється)* Мігелін!

(Кидається йому в обійми, інші приязно вітають новоприбулого. Майже всі, крім Карлоса та Хуани, підводяться й підходять, щоб потиснути йому руку).

Андрес Чорт забирай, Мігелін!

Педро Давно вже час!

Лоліта Ти тримав її в напрузі!

Есперанса Як ти там?

Альберто Як справи?

(Не випускаючи Елісу, Мігелін рішуче прямує до дивана).

Карлос Ти вже забув своїх друзів?

Мігель Карлос! *(наближається, щоб потиснути йому руку)*

І Хуана, звісно, поруч.

Хуана Вгадав! *(Подає йому руку).*

Мігель *(Знову обіймаючи Елісу)* Ох! Я вже не сподівався, що встигну до початку. Як чудово проминув цей час, друзі. *(Сідає на диван, Еліса вмощується поруч. Андрес підсідає до них. Інші також сідають).* Але мені так хотілося бути з вами! Там, на вулиці, стільки метушні. А тут вільно дихається. Щойно я ввійшов – ба! – одразу ціпок швейцару. „Я припізнівся?” – „Початок через десять хвилин”. – „Добре”. Вітання з усіх боків... „Мігелін!” „Мігелін прийшов!” Я важна особа, авжеж. *(всі сміються).*

Еліса *(впевнена в цьому)* Ще б пак!

Мігель Тихше. Не перебивайте. Я продовжую. „Мігелін, куди ти?” „Мігелін, Еліса на терасі”...

Еліса *(Засоромившись, щипає його).* Дурний!

Мігель *(Кричить)* Ой!.. *(Сміх).* Отже веду далі. „Що значить, куди я? До своїх, на наше місце” І ось я серед вас. *(Зітхає).* Ну що, підемо до зали?

(Наміряється підвестися).

Лоліта Не варто. У нас ще безліч часу.

Андрес *(Утримує його)* Розкажи, як провів канікули.

Есперанса *(плескаючи в долоні)* Так, так. Розповідай.

Еліса *(також плескаючи в долоні, сердито)* Авжеж. Розкажи дівчинці

- Казочку.
- Есперанса *(розгублено)* Що ти хочеш цим сказати?
- Еліса *(сухо)* Нічого. Просто я також умію плескати в долоні.
(Студенти сміються)
- Есперанса *(Невдоволено)* Ба!
- Мігель Заспокойся, Елісо. Сеньйори хочуть, щоб я розповів їм, як я провів канікули. Гарзд, слухайте.
- (Всі зручно вмощуються, приготувавшись слухати щось цікаве. Мігелі заходиться сміхом).*
- Педро Ну, не тягни!
- Мігель Увага! *(Сміючись)* Одного дня я взяв свій ціпок, щоб вийти на вулицю, і... *(Затинається. Питає здивовано)* Ви чуєте?
- Андрес Облиш жарти і продовжуй.
- Мігель Я не жартую! Я чую дивний звук. Дріботіння ціпка...
- Щоліта *(Сміючись)* Але ж це твій ціпок, ти й досі чуєш його.
- Еліса Продовжуй, блазню...
- Альберто Ні, він не жартує. Я теж чую постукування.
- Хуана І я.
- (Всі прислухаються. Пауза. Справа, намагаючись дорогу ціпком, з'являється Ігнасіо – його обличчя виражає непевність і страх. Це худорлявий юнак, серйозний і стриманий; в його зовнішньому вигляді відчувається певна недбалість: комірець сорочки незастебнутий, вузол краватки ослаблений, зачіску зроблено нашвидкуруч. Протягом усієї вистави він весь час у чорному вбранні. Нерішуче робить кілька кроків і зупиняється).*
- Щоліта Дивно!
- (Ігнасіо здригається і робить один крок назад).*
- Мігель Хто ти?
- (Ігнасіо боязко повертається, заміряючись вийти туди, звідки прийшов. Потім відкидає цю думку і швидко робить кілька кроків вліво).*
- Андрес Чому ти не відповідаєш?
- (Ігнасіо нашттовхується на крісло, в якому сидить Хуана. Простягає руку, і та утримує її).*
- Мігель *(підводячись)* Стривай, хлопче! Не йди.
(Наближається, щоб обмацати його, а тимчасом Хуана стривожено промовляє).
- Хуана Він узяв мене за руку... Я не знаю його.
(Ігнасіо відпускає її, а Мігелін стискає його руку)
- Мігелі І я теж.

(Андрес підводиться і наближається й собі, щоб схопити його за іншу руку).

Ігнасіо (з острахом) Пустіть мене.
 Андрес Чого тобі тут треба?
 Ігнасіо Нічого. Пустіть. Я ... нещасний сліпий.
 Лоліта (сміючись) Мігеліне, у тебе з'явився суперник.
 Есперанса Суперник? Учитель!
 Альберто Це, мабуть, якийсь жартівник з першого курсу.
 Мігель Облиште його. Так хто ти такий?
 Ігнасі (перелякано) Я... сліпий.
 Мігель Ах, бідолашний! Перевести вас на інший бік вулиці?
 (Всі регочуть). Геть, дурню! Іди глузувати з однокурсників.
 Андрес Твій жарт справді недореч

бачите?

бачите?

бачите?

бачите?

бачите?

бачите?

Мігель Що?

(Хуана і Карлос, котрі пошепки обговорювали цю подію, вступають у розмову).

- Карлос По-моєму, друзі, ми робимо величезну помилку. Він каже правду. Сідайте.
- Мігель Отакої!
- Карлос *(Наближаючись із Хуаною до Ігнасіо)* Ми також... сліпі, як ти кажеш.
- Ігнасіо Ви?
- Хуана Всі ми. Хіба ти не знаєш, куди потрапив?
(Еліса бере за руку розгубленого Мігеліна. Студенти шепочуться. Андрес і Педро знову сідають. Всі вичікують).
- Ігнасіо Авжеж. Знаю. Але не можу повірити, що ви такі самі... як я.
- Карлос *(посміхаючись)* Чому?
- Ігнасіо Ви впевнено ходите. І говорите так... наче бачите мене.
- Карлос Невдовзі і ти так зможеш. Ти щойно прибув?
- Ігнасіо Так.
- Карлос Сам?
- Ігнасіо Ні. Мій батько в кабінеті у директора.
- Хуана І вони залишили тебе самого?
- Ігнасіо Директор сказав, що я можу безбоязно йти. Батько був проти, однак дон Пабло наполіг, щоб я вийшов і обійшов будинок. Він мовив. Що так буде краще.
- Карлос *(поблажливим тоном)* І так справді краще. Не бійся.
- Ігнасіо *(гордо)* А я не боюсь.
- Карлос Сталося невеличке непорозуміння. Просто Мігелін надто легковажний.
- Мігель Вибач, хлопче. Все це через дону Пабло.
- Альберто *(сміючись)* Педагогіка.
- Мігель Авжеж. Він з першої ж хвилини застосував до тебе педагогіку. Ти ще не раз зустрінешся з цією сеньорою. Отож не турбуйся.
(Разом з Елісою повертається й обоє вмощуються в кріслах, що стоять ліворуч. Вони починають закохано воркотіти).
- Карлос Ну, для першого разу досить. Якщо хочеш, ми проведемо тебе до Кабінету.
- Ігнасіо Дякую. Я сам. Прощавайте.
(Робить кілька кроків вглиб сцени).
- Карлос *(Спокійно)* Ні, ти не можеш... Виходити треба тут.
(Турботливо бере його за руку й розвертає праворуч. Ігнасіо йде покірливо, з похнюпленою головою). Чекай мене тут, Хуано. Я зараз повернусь.
- Хуана Так.

(Справа з'являються Батько Ігнасіо і дон Пабло, директор центру. Батько входить покvapно, стривожено шукаючи сина. Це змарнілий, дочасно постарілий чоловік, вбраний зі скромною охайністю службовця. Його супроводжує дон Пабло, усміхнений і спокійний сеньйор п'ятдесяти років, з посивілими скронями, в якому вік не вбив юначої жвавості. На ньому елегантний діловий костюм, чорні окуляри).

Батько Ігнасіо тут.

Дон Пабло Я ж вам казав, що ми його стрінемо. *(Всміхаючись)* І гадаю, в гарній компанії. Доброго ранку, друзі.

(Зачувши його голос, усі студенти підвелися).

Студенти Доброго ранку, пане Пабло.

(Батько підходить до свого сина і, боязко й по-батьківськи ніжно, бере його за руку. Ігнасіо не рухається, наче дотик йому неприємний).

Карлос Ми вже познайомилися з Ігнасіо.

Хуана Карлос саме збирався відвести його до вас.

Дон Пабло *(батькові)* Як бачите, з ним нічого не трапилось. Хлопець одразу знайшов друзів. До того ж гарних друзів: Карлоса – одного з наших кращих учнів, і Хуану.

Батько *(коротко)* Вельми радий.

Хуана Дуже приємно.

Дон Пабло Ваш син почуватиметься добре серед нас, будьте певні. Він знайде тут радість, добрих приятелів, розваги...

Батько Звичайно. Але розваги... Ігри, які я тут побачив, безперечно, чудові! Я й уяви не мав, що сліпі можуть грати в м'яча, а тим паче спускатися з такого високого трампліну! *(Боязко)* Ви гадаєте, мій Ігнасіо зможе робити всі ці речі, не наражаючись на небезпеку?

Дон Пабло Ігнасіо робитиме не тільки це, а набагато більше. Не сумнівайтеся.

Батько Він не впаде?

Дон Пабло Хіба інші падають?

Батько Здається неймовірним, що вони можуть грати так, не скаржачись...

Дон Пабло Вони зовсім не нещасні, сеньйоре. Ці та інші розваги побутують у нас вже давно.

Батько Але всі ці бідолашні молоді люди – сліпі. Вони нічого не бачать!

Дон Пабло Зате чують і орієнтуються краще, ніж ви.

(Студенти вигуками підтверджують це). З іншого боку...

(Іронічно) Ви дуже помиляєтесь, називаючи їх бідолашними... Чи не так, Андрес?

Андрес Саме так.

Дон Пабло А що думаєте ви, Педро, Альберто?

- Педро Звісно, ми не бідолашні.
- Альберто Що завгодно, тільки не це.
- Лоліта Якщо дозволите, дон Пабло...
- Дон Пабло Кажіть.
- Лоліта *(сміючись)* Ні, нічого. Есперанса і я такої ж думки.
- Батько Вибачте.
- Дон Пабло Вибачте нас, це були не зауваження, а лише пояснення. Сліпі, або просто кажучи незрячі – ми вживаємо цей термін – можуть досягти того самого, що й інші люди. Ми працюємо в літературі, обіймаємо важливі посади в журналістиці, очолюємо кафедри... Ми міцні, здорові, соціально активні... У нас залізна мораль. До того ж, вони не звикли до таких розмов. *(до інших)* Гадаю, найспритніші з вас можуть поквартитися зайняти місця в залі. Ось-ось проб'є одинадцята. *(Всміхаючись)* Це офіційне оголошення.
- Андрес Дякуємо, доне Пабло. Ходімо, друзі.
(Андрес, Педро, Альберто й дві дівчини виходять наліво).
- Дон Пабло Зараз побачимось, діти.
(Студенти йдуть. Еліса також наміряється йти, але Мігелін смикає її за руку й змушує сісти. Тримаючись за руки, вони знову поринають у свою розмову. Хуана й Карлос стоять ліворуч, слухаючи дона Пабло. Коротка пауза).
- Батько Мені прикро. Я...
- Дон Пабло Дрібниці. Ви прийшли до нас із звичними забобонами, властивими людям, котрі нас не знають. Ви, мабуть, гадаєте, що ми ніколи не беремо шлюб...
- Батько Чому ж... Звісно, в своєму колі...
- Дон Пабло Ні, сеньйоре. Шлюбів між тими, хто бачить і тими, хто не бачить, щодня більшає. Я сам...
- Батько Ви?
- Дон Пабло Так. Я незрячий від народження, а одружений із ясновидицею.
- Ігнасі *(з деяким подивом)* Із ясновидицею?
- Батько Так ви нас звете?
- Дон Пабло Так, сеньйоре.
- Батько Вибачте, але... ми називаємо ясновидцями тих, хто має всепроникаючий зір...
- Дон Пабло *(сухо)* Авжеж. Ну, а ми змушені бути більш скромними і тому називаємо так тих, хто просто має зір.
- Батько *(почуваючись незручно)* Вибачте ще раз.
- Дон Пабло Ви не повинні вибачатися. Я з радістю познайомив би вас зі своєю дружиною, але вона ще не прийшла. В усякому разі Ігнасію познайомиться з нею, адже вона – моя секретарка.

- Батько   Що ж, якось іншим разом. Ігнасіо, синку... Я радий, що залишаю тебе в такому чудовому місці. Не сумніваюсь, що тобі тут буде добре. *(Ігнасіо мовчить. Звертаючись до Карлоса й Хуани)* А вас я дуже прошу: підбадьорте його! *(Недоречно жартуючи)* Прищепіть йому цю вашу залізну мораль.
- Ігнасіо   *(невдоволено)* Тату!
- Батько   *(Обіймаючи його)* Так, синку. Звідси ти вийдеш справжнім мужчиною...
- Дон Пабло   Я певен у цьому. За кілька років – бакалавр.
(Напруга між батьком і сином зникає. Карлос бере Ігнасіо під руку).
- Карлос   Якщо дозволите, ми відведемо нашого товариша.
- Батько   Так, з великою приємністю. *(Зворушено)* До побачення, Ігнасіо... Я незабаром... провідаю тебе.
- Ігнасіо   *(байдужим тоном)* До побачення, тату.
(Батько розчулений, дивиться на всіх вологими очима, хоча вони його не бачать. В його рухах багато непевності: він хоче водночас ще раз обійняти сина, попрощатися зі студентами й запитально дивиться на дону Пабло по-собачому відданим поглядом, якого той не бачить).
- Дон Пабло   Ходімо?
- Батько   Так, так.
(Вони прямують вглиб сцени)
- Дон Пабло   *(Зупиняючись)* А тепер відведіть його до зали, Карлосе. І познайомте з Мігеліном, бо вони мешкатимуть в одній кімнаті.
- Карлос   Не турбуйтеся, доне Пабло.
(Дон Пабло супроводжує батька до дверей в глибині сцени; вони обидва виходять: дон Пабло щось говорить, але батько слухає неухважно, весь час озиряється, щоб побачити сина; його лице щораз смутнішає. Нарешті вони зникають праворуч за застакленою стіною. Тимчасом Карлос, Ігнасіо й Хуана знаходяться на передньому плані ліворуч).
- Карлос   Шкода, що ти не прибув раніше! Ти тільки починаєш навчання?
- Ігнасіо   Так. На підготовчому.
- Карлос   Ми з Хуаною допоможемо тобі. Коли виникнуть якісь труднощі, негайно звертайся.
- Хуана   Звичайно.
- Карлос   Добре. Зараз Мігелін влаштує тебе у вашій кімнаті. Передусім ти повинен негайно освоїтися в будинку. Послухай: в цьому закутку збирається наша компанія, до якої тебе вже прийняли. Посередині нема нічого *(Веде його)*, аби не наштовхуватись на якісь предмети. Ми обійдемо з тобою все, щоб ти запам'ятав, де стоять крісла й

- столики. *(Тепер всі троє стоять праворуч)*. Але ти мушиш одразу кинути ціпок. Він тобі не потрібен!
- Хуана *(Намагаючись взяти ціпок)* Дай. Ми віддамо його на збереження швейцару.
- Ігнасі *(опираючись)* Ні, ні! Я... дещо незграбний, щоб ходити без нього. І не завдавайте собі клопоту, обходячи зі мною будинок. Я не запам'ятаю його.
- (Пауза)*
- Карлос Вибач. Як хочеш. Але ти мушиш спробувати якомога швидше позбутися своєї незграбності... Ти не навчався у нашій початковій школі?
- Ігнасіо Ні.
- Хуана Ти не від народження?
- Ігнасіо Так. Але мої батьки...
- Карлос Гарзд. Як би там не було... Всі ми від народження й навчались у наших центрах під керівництвом дона Пабло.
- Хуана Яким тобі здався дон Пабло?
- Ігнасіо Людиною... безглуздо щасливою.
- Карлос Як кожен, кому вдається здійснити свої найкращі задуми. Це не безглуздя.
- Хуана Якби тебе почула донья Пепіта...
- Карлос Ти познайомишся з іншими, не менш щасливими викладачами.
- Ігнасі Вони теж сліпі?
- Карлос Слід казати незрячі... *(пауза)* Це залежить. Викладач біології незрячий, а одружений з асистенткою з філології, зрячою. Є й інші зрячі – викладач фізики, викладач...
- Ігнасі Вони зрячі...
- Хуан

Хуаною знаємо одного
старого...

Хуаною
знаємо одного старого...

Хуаною

знаємо одного старого...

Хуан

ою знаємо одного старого...

Хуаною знаємо одного старого...
Хуаною знаємо одного старого...

- Ігнасі   Один.
Хуана   А Пепе та Луїсіта. Вони такі щасливі!
Ігнасі   Два.
Карлос   *(всміхаючись)* Ігнасіо... Не ображайся, але переїзд сюди вивів тебе з рівноваги. Ти почувашся... Як би це сказати?.. Ні в сих, ні в тих... Заспокойся. В цьому домі тебе чекає радість і тобі тут буде добре. *(Щиро поплескує його по плечу. Хуана всміхається)*
- Ігнасі   Можливо, я й справді відчуваюсь... ні в сих ні в тих. Ми всі в такому становищі.
- Карлос   *(всміхаючись)* Ми ще поговоримо про це. Тут не вистачає Мігеліна, правда, Хуано? По-моєму, він не виходив. Мігеліне! Мігеліне! *(Мігелін неохоче прислухається, однак не рухається з місця)*. Ти що, помер? Я знаю, що ти тут. *(Обмацуючи все довкола, прямує до Мігеліна, той притискається до Еліси. Нарешті Карлос, сміючись, доторкається до нього)*.
- Мігель   Я вчиню так само, коли ти сидітимеш з Хуаною. В чому справа?
- Карлос   Підійди-но.
- Мігель   Мені чогось не хочеться.
- Карлос   Не придурюйся. Я маю для тебе розпорядження від дона Пабло.
- Мігель   *(Знехотя підводиться)*. Якщо це розпорядження не поширюється на Елісу, я з місця не зрушу.
- Еліса   Ти що, не можеш обійтися без мене в своїх дотепах?
- Мігель   Ні, не можу.
- Хуана   Підійди і ти, Елісо. Нам уже час погомоніти наодинці.
- Мігель   Нема виходу. *(зітхає)* Ну що ж, ходім. *(Бере Елісу під руку і йде за Карлосом до Хуани та Ігнасіо)*. Ну, кажи!
- Карлос   *(до Ігнасіо)* Ось Мігелін – наш божевільний. Він нітрохи не змінився. Наш малюк, наш сімнадцятилітній талісман. Велика дитина. Еліса – його самовіддана нянька.

Мігель Люб'язна! Люб'язна нянька!
 Еліса Помовчав би краще!
 Мігель Не можу!
 Карлос Ну, потисніть руку новачку.
 Мігель *(Тисне руку, потім звертається до Еліси).* Давай... нянько...
 Потисни руку новачку.
(Еліса подає руку Ігнасію і несамохіть трохи здригається).
 Карлос *(до Ігнасію)* За розпорядженням начальства ти мешкатимеш в одній кімнаті з Мігеліном. Якщо не уживешся з ним, скажи, і ми залагодимо справу.
 Ігнасію Чому ж не уживуся? Ми обидва сліпі.
(Хуана і Еліса відходять і розмовляють між собою).
 Мігель Чуєш, Карлосе? Коли я казав, що він жартівник...
 Ігнасію Я це мовив серйозно.
 Мігель Ах, так?!.. Що ж, дякую. Хоча я не вважаю себе дуже нещасним. Моє єдине нещастя – це мусити терпіти...
 Еліса *(схоплюється)* Мовчи, дурний! Я знаю, до чого ти гнеш.
(Всі, крім Ігнасію, сміються)
 Мігель А найбільше моє нещастя – в тому, що тут немає ніякої тещі.
 Еліса Нахаба!
 Мігель *(до дівчат)* Чому ви кинули свої балачки? Це виглядало так природно. *(Вони шепочуться й вибухають сміхом).* Жіночі секрети, Ігнасію! Немає нічого жахливішого! *(Хуана й Еліса щипають його).* Ай! Ай! Ну, що я казав? *(Сміх)* Гаразд, Карлосе, Ігнасію, я пропоную масову втечу до їдальні, але без дівчат. Там є пиво!
 Карлос Згода.
 Хуана Спільний фронт, так? Ну що ж, я з тобою потім поговорю.
 Карлос Ми ж на хвилинку...
 Мігель Не здавайся, боягузе! І поквася! Дами! Я хотів би, щоб ви мені викроїли китель з єдвабу, з широкими обшлагами і паском для шпаги. А Карлос задовольниться халатом.
 Хуана Забирайся!

водночас

Еліса Блазень!
(Хлопці виходять праворуч, ведучи між собою Ігнасію).
 Еліса Поговоримо!
 Хуана Поговоримо! *(Тримаючись за руки, поспішають вмотитися на дивані; тимчасом дон Пабло проходить за скляними секціями вздовж тераси і входить через двері в глибині сцени. Він наближається до дівчат, прислухається й зупиняється біля них).*
 Ми так довго не розмовляли!

- Еліса Мені це потрібно, як повітря.
- Дон Пабло Я вам не заважаю?
- Хуана Аніскільки. *(обидві підводяться)* Ми ще й не почали.
- Дон Пабло А про що ви збираєтесь говорити? Мабуть, про нового учня?
- Еліса Я гадаю... ми говоритимемо про старих учнів.
- Хуана *(соромливо)* Елісо!
- Дон Пабло *(сміючись)* Це повинна бути дуже приємна розмова.
(серйозно) А тут так недоречно нагодився цей старий і воліє розмовляти про новачка. Сподіваюсь, Еліса вже познайомилася з ним.
- Еліса Так, сеньйоре.
(Терасу перетинає донья Пепіта, котра залишається стояти в дверях. Їй сорок років. В руці у неї шкіряний портфель. Всміхаючись, вона з ніжністю дивиться на свого чоловіка).
- Дон Пабло *(котрий одразу відчуває її присутність і спрямовує погляд своїх сліпих очей в нікуди)* Хвилиночку... моя дружина.
- Донья Пепіта *(наближаючись)* Привіт, Пабло. Вибач, я знаю, що припізnilась.
- Дон Пабло *(беручи її за руку з ніжністю, над якою невладні роки)* Від тебе сьогодні лине дивний аромат, Пепіто.
- Донья Пепіта Такий самий, як завжди. Доброго ранку, сеньйорити. Де ви залишили своїх лицарів?
- Еліса Вони кинули нас через нового приятеля.
- Хуана Бідолашний хлопець. Він симпатичний.
- Еліса Мені так не здається.
- Дон Пабло Не кажіть так про товариша, сеньйорито. Тим паче ви ще не мали часу познайомитися з ним. *(До доньї Пепіти)* Карлос і Мігелін супроводжують щойно прибулого новачка, котрий навчатиметься на підготовчому.
- Донья Пепіта Ах, ось як? І що ж це за хлопець?
- Дон Пабло Ти ж чула, ці сеньйорити не дуже прихильної думки про нього.
- Хуана Чому ж? Просто Еліса схильна до поспішних висновків.
- Дон Пабло Так. Не без цього. І саме тому я хотів дати вам обом деякі настанови.
- Хуана Стосовно Ігнасіо?
- Дон Пабло Так. *(до доньї Пепіти)* І, до речі, ти теж увійдеш в курс справи.
- Донья Пепіта Йдеться про щось серйозне?
- Дон Пабло Як завжди. Бракує моральності.
- Донья Пепіта Типовий випадок.
- Дон Пабло Типовий. Можливо, цього разу дещо ускладнений. Сумний хлопець, зіпсований хибно витлумаченою батьківською любов'ю. Вони – приватні викладачі, надто пестили його... єдиний син. Зрештою, ти

розумієш. Тут, як і в інших випадках, потрібна розважлива допомога деяких студентів.

Хуана Ми одразу спробували умовити його кинути ціпок, але він не захотів. Сказав, що він дуже незграбний.

Дон Пабло Саме тому слід переконати його, що він потрібна людина і перед ним відкриті всі дороги, треба тільки зважитися. Він тут має кого наслідувати, але для того, щоб його скерувати, необхідні ваш такт і талант, сеньйорити *(до Хуани)*, і звичайно, Карлосу я доручу найголовніше: створення атмосфери справжньої товариськості, яка зігріватиме його серце. Це не важко. Хлопці такого типу дуже потребують ніжності й радості і не відкидають їх, коли вдається зламати внутрішню відчуженість.

Донья Пепіта Чому б тобі не поселити його в одній кімнаті з Мігеліном?

Дон Пабло *(ствердно киває головою, посміхаючись)* Я вже так і зробив... Однак, сеньйорито Еліса, Мігеліну не обов'язково знати про ці мої настанови. Якщо він сприйме їх як доручення, все пропало.

Еліса Я нічого йому не скажу.

Донья Пепіта Гарзд. Отже йдеться лише про те, щоб якомога швидше прищепити цьому Ігнасію нашу знамениту залізну мораль, чи не так?

Дон Пабло Саме так. І досить розмов, урочисте відкриття ось-ось розпочнеться. Сеньйорити, в цій справі я покладаюся на вас... чотирьох.

Хуана Не турбуйтеся, доне Пабло.

Донья Пепіта До побачення, дівчата.

Хуана На все добре, донья Пепіто.

Донья Пепіта Пабло, якщо ти не маєш інших доручень, я піду й накажу ввімкнути гучномовці. Діти мають право перед відкриттям послухати трохи музики...

(Розмовляючи, вони виходять ліворуч. Хуана й Еліса, ніжно обійнявши одна одну за талію, прогулюються по авансцені)

Хуана Поговоримо! *(Еліса не відповідає. Вона нібито чимсь стурбована. Хуана повторює наполегливо)* Поговоримо, Елісо!

Еліса *(задумливо)* Не до вподоби мені доручення директора. В цьому Ігнасію є щось таке, що мене відштовхує. Ти віриш у магнітні флюїди?

Хуана Авжеж. Хто з нас, жінок, не вірить в них?

Еліса Багато хто твердить, що це вигадки.

Хуана Ті, хто таке каже, дурні... не закохані.

Еліса *(сміючись)* Маєш рацію. Але ми говоримо про позитивні флюїди, а мусять же бути і негативні.

Хуана Які?

Еліса *(серйозно)* Такі, як у Ігнасію. Коли він був з нами, мені здавалось, що я задихаюся, я відчувала якусь тривогу, якесь занепокоєння... А коли

- потиснула йому руку, це відчуття зробилось нестерпним. Суха, гаряча рука... повна лихих намірів!
- Хуана Я цього не завважила. Мені він видався симпатичним. *(коротка пауза)* До того ж він – нещасна людина. Цей хлопець просто повинен призвичаїтися. І облиш ці безглузді думки про негативні флюїди!
- Еліса *(злостиво)* Мені більше до вподоби флюїди Мігеліна!
- Хуана *(сміючись)* А мені – Карлоса! Але стривай. Мені прийшла до голови одна думка...
(Тиша. Раптом крізь гучномовці чуються звуки „Місячної сонати” Бетховена)
- Еліса Яка?
- Хуана Слухай. Яка чарівна мелодія! *(пауза)*
- Еліса Ми можемо продовжити розмову?
- Хуана Так, так. Я перервала тебе, бо знайшла... вихід із цієї ситуації з Ігнасіо.
- Еліса Справді? Який?
- Хуана *(ніжно)* Вихід для Ігнасіо це... подруга. І ми повинні її знайти. Переберемо в пам'яті всіх наших подруг. *(Коротка пауза)* Ти мовчиш? Тобі це не до вподоби?
- Еліса Так, але...
- Хуана Це чудова ідея! Хіба ти не пам'ятаєш, якими були ми, поки Карлос і Мігелін не зважилися? Ти ж не заперечуватимеш, що тоді нам було досить сумно... Ми ще не ступили на землю радості, як говорить Карлос. *(Еліса цілує її)* А скільки щастя було, коли ми звірилися одна одній! Коли я сказала тобі: „Він освідчився мені, Елісо!”
- Еліса І я запитала: „Як це сталося? Ну, розповідай!”
- Хуана Так. А коли я запитала тебе, ти сумно відповіла: „Ні... Мігелін досі нічого мені не сказав... Він не любить мене”.
- Еліса А наступного дня він освідчився!
- Хуана Поза сумнівом, надиханий моїм Карлосом. Вони мов хлопчачки. І так само звіряються один одному.
- Еліса А потім... перший цілунок...
- Хуана *(мрійливо)* А перед тим...
- Еліса *(вражено)* Що?
(Однак її зненацька відволікають сумні вигуки Мігеліна)
- Мігель Елісо! Елісо! Елісо!
(Він з'являється праворуч)
- Еліса *(біжить до нього, перелякана)* Я тут, Мігеліне! Чого ти кричиш?
- Мігель *(раптом змінює тон на жартівливий)* ...дай я тебе обійму!
(Обіймає її, вона сміється)
- Еліса Причепи!

Хуана   Стережися, Мігеліне!
Мігелі   Так, так, я знаю. Мені загрожує мавританська помста. Ну, годі.
Ходім, Елісо.

Хуана   А де Карлос?
Мігелі   Зараз з'явиться. Він просив передати, щоб ти чекала тут.
Хуана   Де ви залишили Ігнасіо?
Мігелі   У моїй кімнаті. Він сказав, що стомився і не прийде на відкриття...
Ну що ж, Елісо, треба поквапитися зайняти зручні місця.

Еліса   Так, ходім. Ти залишишся, Хуано?
Хуана   Ми з Карлосом зараз прийдемо... Займіть місця і для нас.
Мігелі   Спробуємо. Бувай.

(Еліса й Мігелін виходять ліворуч. Хуана залишається сама. Вона повільно ходить кімнатою, слухаючи сонату. Зітхає. Раптом долинає звук: дріботіння ципка. Хуана залякла на місці, прислухається. Праворуч з'являється Ігнасіо, котрий повільно прямує вглиб сцени)

Хуана   Ігнасіо! (Ігнасіо зупиняється) Це ти, Ігнасіо?
Ігнасіо   Так. А ти – Хуана?
Хуана   (наближаючись до нього) Ти не залишився в своїй кімнаті?
Ігнасіо   Я саме звідти... Прощавай (наміряється йти)
Хуана   Куди ти?
Ігнасіо   (холодно) Додому. (Хуана від подиву не знає, що й казати)
Прощавай. (Робить кілька кроків).

Хуана   Але, Ігнасіо... Ти ж збирався вчитися з нами!
Ігнасіо   (зупиняючись) Мої плани змінилися.
Хуана   За одну годину?
Ігнасіо   Цього досить.
(Хуана наближається й лагідно бере його за лацкан піджака. Він міниться на обличчі)

Хуана   Не піддавайся цьому безглуздому пориву... Як ти дістанешся до свого дому?

Ігнасіо   (Нервово ухиляючись від її дотику) Це просто.
Хуана   Але ж ти дуже засмутиш свого батька! І що скаже дон Пабло?
Ігнасіо   (зневажливо) Дон Пабло...
Хуана   А ми! Нам усім буде прикро. Ми вже прийняли тебе як товариша...Доброго товариша, з яким весело проведемо учбовий рік.

Ігнасіо   Замовкни! Всі ви так і хочете дошкулити мені. І ти теж! Ти – найперша! „Весело” – це сімейне слово. Ви всі заражені радістю. Ні, не це сподівався я стріти тут. Я гадав, що знайду справжніх, а не уявних друзів.

Хуана   (лагідно всміхаючись) Бідолашний Ігнасіо, ти засмучуєш мене!
Ігнасіо   Прибережи свій смуток!

- Хуана Не сердься! Те, що з тобою відбувається, цілком природно. Ми всі пережили щось подібне, але це триває один день. *(хитрувато)* І я знаю вихід. *(коротка пауза)*.
Якщо ти спокійно вислухаєш мене, я розкажу, в чому він полягає.
- Ігнасіо Я спокійний!
- Хуана Послухай... Тобі потрібна подруга. *(пауза. Ігнасіо починає тихо сміятися)* Ти смієшся? *(посміхається)* Я одразу вгадала!
- Ігнасіо *(Уриває сміх. Серйозно)* Ви всі заражені радістю. Але навіть не здогадуєтесь, які ви одноманітні й сумні... Особливо жінки. Тут, як і там, всі ви – сліпі і зрячі – жалюгідно повторюєтесь. Ти не перша натякнула мені на це. Мої сусідочки казали те саме.
- Хуана Дурний! Хіба ти не розумієш, що вони домагалися тебе?
- Ігнасіо Ні! Вони так само були заручені... як і ти. Вони давали безглузді поради, бо всіх вас аж розпинає від безглуздої радості кохання. Це... наче удавана щедрість. Всі ви кажете: „Чому б тобі не завести подружку?“ Але жодна із вас із справжньою любов'ю в голосі не сказала: „Я кохаю тебе“. *(розгнівано)* І ти теж, чи не так? Чи, може, скажеш? *(пауза)* Мені не потрібна подружка. Мені потрібні ці слова: „Я кохаю тебе з твоєю журбою і страхом, щоб страждати разом з тобою, а не вводити тебе у вигадане царство радості“. Але таких жінок немає.
- Хуана *(Її жіноче чуття вражене)* Напевно, ти не питав про це жодну жінку.
- Ігнасіо *(жорстко)* Зрячу?
- Хуана А чому б і ні?
- Ігнасіо *(іронічно)* Зрячу?
- Хуана Яка різниця! Жінку!
(коротка пауза)
- Ігнасіо До біса всіх і тебе в першу чергу! Залишайся зі своєю радістю, зі своїм Карлосом, таким добрим і розумним... і дурним, як пень, бо він вважає себе щасливим. І всі вони такі – Мігелін, дон Пабло, всі! Всі! Ви не маєте права жити, бо уникаєте страждань, боїтеся протистояти власній трагедії, вигадуючи нормальність, якої не існує, намагаючись забути і навіть рекомендувати душ радості, щоб підбадьорити тих, хто сумує... *(рух Хуани)* Гадаєш, я не знаю?! Я це вгадую. Твій дон Пабло заморочив цими вигадками мого батька, а той ще просив у вас вибачення... *(саркастично)* Ви – зра

авитись до

наших добрих намірів. Залишся! Спробуй...

авитись до наших добрих намірів. Залишся! Спробуй...

Ігнасіо

Ні!

Хуана

Будь ласка! Ти не можеш піти зараз, це був би скандал. А я... не можу добрати потрібні слова. Не знаю, як тебе переконати.

Хуана

(згорнувши руки, розпачливо) Не йди. Я така нерозважлива, авжеж... Ти змусив мене відчувати власне безсилля... Якщо ти підеш, всі знатимуть, що я розмовляла з тобою, але марно. Залишся!

Ігнасіо

А ти зрозуміла!

Хуана

(співчутливо) Це не зарозумілість, Ігнасі. *(сумно)* Хочеш, щоб я попросила тебе навколішках? *(коротка пауза)*

Ігнасіо

(дуже холодно) Навіщо навколішках? Кажуть, це справляє велике враження на зрячих... Але ми ж не бачимо. Не роби дурниць: не кажи про речі, яких не знаєш, і не наслідуй тих, хто живе справжнім життям. А мені залиш, будь ласка, свою непривабливу слабкість! *(тривала пауза)* Я залишаюсь.

Хуана

Дякую!

Ігнасіо

Ти дякуєш? Даремно. Бо ви надто спокійні, надто нещирі, надто холодні. А я палаю всередині, палаю жажливим вогнем, який не дає мені жити і може охопити вас усіх... Палаю тим, що зрячі називають пільмою... вона страшна... бо ми не знаємо, яка вона. Я принесу вам війну, а не мир.

Хуана

Не кажи так. Ти робиш мені боляче. Найважливіше, що ти залишився. Я певна, так буде краще всім.

Ігнасі

(глузливо) Дурниці... Твій оптимізм схожий на твою сліпоту... Війна, що поглинає мене, поглине і вас.

Хуана

(знову засмучена) Ні, Ігнасі. Ти не повинен приносити нам ніяку війну. Хіба неможливо, щоб усі ми жили в мирі? Я не розумію тебе. Чому ти так страждаєш? Що з тобою? Чого ти хочеш? *(коротка пауза)*

Ігнасі

(з величезною стримуваною енергією) Бачити!

Хуана

(відсторонюється від нього, захоплена зненацька) Що?

Ігнасі

Так! Бачити! Хоч я й знаю, що це неможливо! Бачити! Хоча б я змарнував усе життя заради цього бажання. Я хочу бачити! Я не можу змиритися. МИ не повинні змиритися. А тим паче посміхатися! І коритися з вашою безглуздою радістю сліпців. Ні, ніколи! *(пауза)* І хоча не знайдеться жодної щиросердної жінки,

здатної супроводити мене на мою Голгофу, я піду сам, відмовившись жити в покорі. Бо я хочу бачити!

(Пауза. З гучномовців долинають віддалені звуки. Хуана залякла, приклавши руку до вуст, на її обличчі смуток. Справа швидко входить Карлос)

Карлос

Хуано! (Мовчанка. Хуана інстинктивно обертається до нього, потім, розгублена, знову обертається до Ігнасіо, не наважуючись заговорити). Тебе тут нема, Хуано? Хуано! (Хуана не рухається й не відповідає. Ігнасіо, котрий поринув у свої гіркі роздуми, також. Карлос втрачає свою інстинктивну впевненість; він відчувається самотнім. Сліпим. Нерішуче простягає руки в одвічному жесті, хапаючи повітря, і обережно йде вперед). Хуано!.. Хуано!.. (Він виходить ліворуч, гукаючи її вже звичайним впевненим голосом).

Завіса.

Д і я 2

Курильна кімната. Дерев на задньому плані тепер голі, лише де-не-де видніються жовті листочки. На підлозі тераси повно сухого листя, яке підхоплюють і уносять пориви вітру.

Еліса стоїть на терасі, спершись на одвірок; у неї сумний вид, вітер розкуйовдив її волосся. За якусь мить справа, тримаючись за руки, входять Хуана й Карлос. Вони марно намагаються приховати одне від одного свій стурбований тон.

Карлос

Хуано...

Хуана

Що?

Карлос

Що з тобою?

Хуана

Нічого.

Карлос

Не заперечуй. Ти вже досить давно якась...

Хуана

(з удаваною легкістю) Яка?..

Карлос

Якась... стурбована.

(Він вмощується в одному з крісел, що стоять в центрі. Хуана сідає на диван, поруч)

Хуана

Нічого подібного... *(коротка пауза)*

Карлос

Ми завжди розповідали одне одному про наші турботи... Ти не хочеш поділитися зі мною своїми?

Хуана

Але ж я не стурбована!

(коротка пауза)

Карлос

(погладжує її руку) Так. Так, стурбована. І я теж.

Хуана

Ти? Ти стурбований? Але чому?

Карлос

Через ситуацію, яку створив... Ігнасі.

(коротка пауза)

Хуана

Ти вважаєш, що це серйозно?

Карлос

А ти? *(всміхається)* Ну, будь широко зі мною... Ти завжди була такою.

Хуана

Не знаю, що й думати. Я відчуваю певною мірою свою провину.

Карлос

(стримано) Провину?

Хуана

Так. Я вже казала тобі, що в перший день навчального року умовила його залишитися. А тепер думаю, що, можливо, так було б краще.

Карлос

Авжеж, так було б краще, але й зараз не пізно залагодити цю справу, як ти гадаєш?

Хуана

Мабуть.

Карлос

Вчора я мовив те саме донові Пабло... Він дуже занепокоєний. Не казав мені нічого конкретного, але висловив свої побоювання... Він вважає, що учні зробилися більш замкненими, менш рішучими, ніж

колись. Учбові конкурси стали більш млявими... Я спробував підбадьорити його. Він виглядав таким нерішучим, що я відчув жалість до нього. Жалість... і ще якесь дивне почуття.

Хуана Дивне почуття? Яке?

Карлос Я насилу наважуюсь зізнатись тобі... Такого зі мною ще не було... Щось схоже на... зневагу.

Хуана Карлосе!

Карлос Це сталося несамохіть. А ще він запитав мене, що з Елісою і чи не посварилася вона, бува, з Мігеліном. З поваги до Мігеліна я не схотів заглиблюватися в цю тему.

Хуана Бідолашна Еліса! Коли ми сиділи за столом, я завважила, що вона майже не їсть. *(Коротка пауза)* Дивно, що її тут немає.

(Еліса не сприймає цих слів, хоча знаходиться не так далеко, щоб їх не чути. Вона продовжує стояти, поринувши в свої думки. Вони теж не відчують її присутності: зв'язок між сліпими ніби урвався)

Карлос Вже пізно. Вона, напевно, усамітнилася в якомусь закутку. *(Раптом запально)* Заради неї, заради всіх, і заради цього шаленця Мігеліна треба залагодити справу!

Хуана Яким чином?

Карлос Ігнасіо показав нам, що щирість і лагідність з ним зайві. Він похмурий і суворий... Він хворий! На дружбу він відповідає злостивістю.

Хуана Він врівноважений, потребує внутрішнього спокою...

Карлос він не несе в собі спокою і не прагне його. *(коротка пауза)* Бути війні!

Хуана *(Схоплюється, щоб притлумити хвилювання)* Війні?

Карлос Що з тобою?

Хуана *(стоячи на авансцені)* Ти вимовив слово... таке ненависне... Чи не краще жити завжди в злагоді?

Карлос Ти не знаєш Ігнасі. В глибині душі він боягуз; його треба перемогти. Хто міг передбачити, коли він тільки з'явився тут, що ми не підтримаємо його, а він роз'єднає нас! Ми втрачаємо свої позиції, Хуано. У нього така руйнівна сила, на яку ми не сподівалися.

Хуана Якийсь час я намагалась підшукати йому подружку... але так і не знайшла. А це був би чудовий вихід!

Карлос Ні, Ігнасіо не з тих, кого може змінити жінка. Тепер дівчата юрбами ходять за ним, наче за пророком. Ти й сама знаєш. А він не звертає на них уваги. У нас залишається єдиний вихід: силою переконання привселюдно позбавити його авторитету, зробити так, щоб усі відвернулися від нього. Змусити його забратися звідси геть!

Хуана Для центру це було б страшною поразкою!..

- Карлос Поразкою? Правота не знає поразок, а вона на нашому боці.
 Хуана *(розпачливо)* Так... Але подруга змінила б його.
 Карлос *(ніжно)* Підійди сюди... Підійди! *(Вона повільно наближається. Він бере її за руки)* Хуаніто, люба, в тобі стільки доброти! Якби ти була лікарем, то завжди застосовувала бальзами і ніколи скальпель. *(Хуана, всміхаючись, вмощується в кріслі й цілує його)* Ми залишилися самі, щоб боротися, Хуано. Не тікай з поля бою і ти. *(коротка пауза)*
- Хуана Чому ти це говориш?
 Карлос Просто так. Бо саме тепер ти мені потрібна, як ніколи. *(На задньому плані з'являється Ігнасї і троє студентів. Ігнасї ходить так само з ціпком, але його недбалий вид ще більш підкреслений: він без краватки)*
- Андрес Сюди, Ігнасї.
(Веде його до крісел, що стоять ліворуч)
- Ігнасї А дівчата теж ідуть?
 Альберто Щось їх не чути.
 Ігнасї Тим краще. Вони стають нестерпними.
 Андрес Не думай про них. Сідай. *(Дістає пачку сигарет)* Запалюй.
 Ігнасї Ні, дякую. *(сідає)* Навіщо палити? Щоб бути схожими на зрячих?
 Андрес Ти маєш рацію. Вперше ми запалюємо саме через це. На жаль, потім це стає кепською звичкою. Пригощайтесь. *(Пригощає сигаретами двох інших хлопців. Ті сідають. Кожен запалює від свого сірника й кидає його до попільнички. Карлос стискає руками бильця крісла, Хуана сідає на диван)*
- Карлос *(дещо визивно)* Добридень, друзі.
 Ігнасї, Андрес і Альберто *(знехотя)* Привіт.
 Педро Привіт, Карлосе. Що ти тут робиш?
 Карлос Сидимо з Хуаною.
(Ігнасї підводить голову)
- Ігнасї Тут дуже затишно. Цього року чудова осінь.
 Андрес Ще рано. Сонце зігріває терасу.
 Педро Гаразд, Ігнасї, продовжуй свою розповідь.
 Ігнасї На чому ми зупинилися?
 Альберто На тому, що ти спіткнувся.
 Ігнасї *(Зручно вмощується в кріслі й зітхає)* Так. Це сталося, коли я спускався сходами. Напевно, з кожним із вас таке колись траплялося. Ти лічиш східці й гадаєш, що вони вже скінчилися. Довірливо робиш крок уперед і падаєш. Я зробив крок, і серце в мені обірвалося. Я насилу втримався на ногах: вони зробились мов ватяні. А дівчата реготали. Їхній сміх був незлобливий, але він пройняв мене. Моє лице палало. Дівчата намагалися втримати сміх,

але не могли. Ви помічали, що жінки часто не можуть втримати сміх? Вони так збуджуються, що їм це ніяк не вдається... Я ледь не плакав. Мені було лише п'ятнадцять років! Тоді я сів на сходинку й замислився. Я вперше спробував збагнути, чому я сліпий і чому взагалі існують сліпі. Це огидно, що більшість людей, анітрохи не кращих за нас, не маючи на те жодних підстав, користується дивною силою, що струмить з їхніх очей і завдяки якій вони можуть безборонно проймати поглядом наші тіла, навіть всупереч нашій волі! Ми позбавлені такої можливості сприймати речі на відстані, ми – безпідставно! – нижчі від них. Стара пісенька сліпих, котрі за часів наших батьків жебрачили на вулиці, примовляючи: „Найбільше щастя - це бути зрячим, мої любі”, можливо й не в'яжеться з нашим спокійним студентським життям, а проте видається мені набагато щирішою й кращою. Бо. На відміну від нас, у них вистачало глузду не вважати себе нормальними.

(Слухаючи Ігнасіо, Карлос поступово міниться на обличчі: на ньому дедалі виразніше вимальовується стримуванала лють. Вираз обличчя Хуани відповідає перебігу розповіді Ігнасіо)

Андрес *(стримано)* Можливо, ти правий... Я теж багато думав про ці речі. По-моєму, через сліпоту ми позбавлені не лише змоги сприймати все на відстані, але й задоволення. Поза сумнівом, величезного задоволення. Як ти гадаєш, яке воно?

(Мігелін, котрий попри все не втратив доброго гумору, з'являється на терасі зліва. Він проходить поруч з Елісою, не відчувши її присутності – вона при ньому робить дещо боязкий порух – а він проходить до помешкання під час наступних слів Ігнасіо)

Ігнасіо *(Він пристрасно й різко вимахує руками, хоча цього ніхто не бачить, несамохіть підкреслюючи виразність своїх припущень)*
Гадаю, це так, начеб крізь очі ми весь час відчували якийсь лоскіт, що збуджував би ваші нерви й наше єство... і змушував нас почуватися спокійнішими й кращими.

Андрес *(зітхає)* Мабуть, так воно і є.

Мігелін Привіт, хлопці!

(Еліса, стоячи на терасі, підводить голову, підносить руки до грудей і починає рухатися на його голос)

Педро Привіт, Мігеліне!

Андрес Ти прийшов саме вчасно, щоб сказати нам, що таке, по-твоєму, радість бачення.

Мігель Ох! Це зовсім не схоже на те, що каже Ігнасіо. Однак це не так важливо, бо сьогодні мені прийшла до голови геніальна думка. Тільки не смійтеся! Ось вона: ми не бачимо. Гарзд. МИ можемо

увияти, що таке бачення? Ні. Отже бачення неможливе. Виходить, зрячі також не бачать.

(Всі, крім Ігнасі, регочуть)

Педро Що ж вони тоді роблять, якщо не бачать?

Мігель Не смійтеся, дурні. Що роблять? У них масова галюцинація. Манія бачення! Єдині нормальні створіння в цьому світі – це ми.

(Знову вибух сміху. Мігелін також сміється. Еліса засмучена)

Ігнасіо *(Глибокий сум, що чується в його голосі, уриває сміх)* Мігелін знайшов рішення, проте воно абсурдне. Воно б дало нам змогу спокійно жити, якби ми не знали надто добре, що бачення існує. *(зітхає)* Ось чому твоє відкриття нам ні до чого.

Мігель *(з несподіваною зажураю в голосі)* Але ж це справді дотепно, чи не так?

Ігнасіо *(Всміхається)*. Авжеж. Ти, як завжди, зумів приховати за сміхом непоправність своєї біди.

(Мігелін ще більше серйознішає)

Еліса *(Не витримує)* Мігеліне!

Хуана Елісо!

Мігель *(звичним тоном)* Чорт забирай, Хуана! Ти тут? А Карлос?

Карлос Я теж. І якщо дозволите *(стискає руку Хуани в мовчазному попередженні)* я підсяду до вас. *(підсідає до групи ліворуч)*

Еліса Мігеліне, послухай! Ходім на спортивний майданчик, погуляємо! Там зараз так чудово! Ну?

Мігель *(стримано)* Елісто, але ж я щойно звідти. А тут така цікава розмова. Чому б тобі не підсісти до Хуани?

Хуана Іди-но сюди, Елісо. Тут є вільне крісло.

(Еліса мовчки зітхає. Сідає поруч з Хуаною, котра обіймає її підбадьорює її, поки врешті обох не захоплює діалог Ігнасі й Карлоса)

Альберто Ти чув, про що ми тут говорили, Карлосе?

Карлос Так, Альберто. Все це дуже цікаво.

Андрес А якої ти думки про це?

Карлос *(стримано)* Я дечого не можу збагнути. Ви ж знаєте, я людина практична. До якого розумного висновку ведуть ваші слова? Ось чого я не можу збагнути. А надто, коли не знаходжу в них нічого, крім непевності й суму.

Мігель Е ні! Тут був ще й сміх... *(Знову з мимовільною зажураю в голосі)*... спричинений непоправною бідою твого покійного слуги. *(сміх)*

Карлос *(рішуче)* Мушу сказати, Мігеліне, що часом ти зовсім перестаєш бути дотепним. Однак облишмо цю тему. *(схвильовано)* Ігнасі, *(голос Карлоса змушує того здригнутися)* я хотів би запитати у тебе

- дещо. Чи не означають твої слова, що ми, незрячі, живемо в замкненому світі, осібно від зрячих?
- Ігнасі *(кашляє, дещо боязко)* Просто... я хотів сказати...
- Карлос *(різко)* Ні, будь ласка, кажи як є: так чи ні?
- Ігнасіо Ну... так. В замкненому світі... і більш нещасному.
- Карлос Але ж це неправда! Наш світ і їхній – один. Хіба ми не навчаємось, як вони? Ми не такі ж суспільно корисні, як вони? Чи не маємо своїх розваг? Не займаємося спортом? *(коротка пауза)* Не кохаємо, не одружуємось?
- Ігнасіо *(тихо)* Не бачимо?
- Карлос *(запально)* Авжеж, не бачимо! Однак серед них є однорукі, кульгаві, паралітики, вони хворіють на серце, нерви, нирки, вони вмирають двадцятилітніми від туберкульозу або гинуть на війні... Або конають від голоду.
- Альберто Це правда.
- Карлос *Звичайно, це правда! Нещастя поділені між людьми, але ми не якась замкнена група. Хочеш упевнитись остаточно? Згадай шлюби між нами і зрячими. Сьогодні їх чимало, завтра вони стануть нормою... Ми б давно домоглися кращих наслідків, якби зважились думати так, замість повторювати, мов папуги: „Найбільше щастя – це бути зрячим”, як ти щойно тут казав. *(суворо до інших)* І мене дуже дивує, що ви, котрі живете тут уже давно, могли бодай на мить піддатися сумнівам. *(коротка пауза)* Можна зрозуміти сумніви Ігнасіо. Він ще не знає, яке величезне, вільне й прекрасне наше життя. Він ще не призвичаївся, боїться кинути свій ціпок... Ви повинні допомогти йому повірити! *(пауза)**
- Андрес Що ти кажеш на це, Ігнасіо?
- Ігнасіо Докази Карлоса дуже вразливі. Однак ця розмова схожа на сутичку. Чи не краще припинити її? Я поважаю тебе, Карлосе, і не хотів би...
- Педро Ні, ні. Ти мусиш відповісти.
- Ігнасіо Річ у тім...
- Карлос *(глузливо, гадаючи, що переміг)* Не турбуйся, хлопче. Відповідай. Ніщо так не дратує, як невирішені проблеми.
- Ігнасіо Ти, мабуть, забув, що великі проблеми звичайно не мають вирішення.
- (Підводиться й відходить від групи)*
- Андрес Не йди!
- Карлос *(з удаваною доброзичливістю)* Облиш його, Андрес... Його можна зрозуміти. Він іще не певен у собі...
- Ігнасіо *(стоячи біля столика зліва)* І тому я не можу обійтись без ціпка?

- Карлос *Ти сам це сказав...*
- Ігнасіо *(тихо бере зі столика попільничку й кладе до своєї кишені)* Нам усім потрібен ціпок, щоб не спотикатися.
- Карлос тебе змушує спотикатися страх, зневіра! Ти ходитимеш з ціпком усе життя і спотикатимешся все життя. Зважся стати таким, як ми! Ми не спотикаємось!
- Ігнасіо Ти надто самовпевнений. Одного дня ти спіткнешся й дуже зашкодиш собі... І це може статися швидше, ніж ти гадаєш. *(пауза)* До того ж, я й не збирався нікуди йти. Я хочу відповісти тобі, але з вашого дозволу я волів би при цьому ходити... Так мені краще думати.
(Бере за ніжку столик і, постукуючи ціпком, прямує до середини сцени. Там тихо ставить його) Ти, Карлосе, здається, хотів нам сказати, що слід зважитися й сповнитись віри, боцімто життя у нас і у зрячих однакове...
- Карлос Авжеж.
- Ігнасіо Ти надто самовпевнений. Твоя віра примарна.. Найменша перешкода здатна похитнути її. Ти глузуєш з мого ціпка, однак завдяки йому я можу ходити тут. Як оце зараз, не боячись перешкод.
(Прямує на авансцену праворуч і повертається. Столик стоїть тепер якраз на прямій між ним і Карлосом)
- Карлос *(сміючись)* Яких перешкод? Тут немає жодної! Ти хоч розумієш, який ти боягуз? Якби ти без остраху користався своїм знанням місця, як ми, ти б викинув геть цю палку.
- Ігнасі Я не хочу спотикатися!
- Карлос *(збуджено)* Але ж ти не спіткнешся! Тут усе передбачено. В цьому домі немає жодного закутка, якого б ми не знали. Ціпок годиться для вулиці. Але тут...
- Ігнасіо Тут він також потрібен. Звідки ми, бідолашні сліпі, можемо знати, що підстерігає нас довкола?
- Карлос Ми не бідолашні! І ми це чудово знаємо! *(Ігнасі щиро сміється)* Не смійся!
- Ігнасіо Вибач, але тій оптимізм видається мені хлоп'ячим... Приміром, якби я попросив . щоб ти підвівся й швидко підійшов до мене – ти б це зробив без остраху?..
- Карлос *(випростовуючись)* Авжеж! Хочеш, щоб я це зробив? *(пауза)*
- Ігнасіо *(Серйозно)* Так, будь ласка. Але дуже швидко.
- Карлос Зараз же!
Всі сліпі витягують шиї, прислухаючись. Карлос робить кілька швидких кроків, раптом на його обличчі з'являється вираз недовіри, він іде далі повільніше, простягаючи вперед руки. Намацує столик, його лице сповнене люті)

- Ігнасіо Ти йдеш дуже повільно.
 Карлос *(Обминувши столик, він зі стиснутими кулаками підходить впритул до Ігнасіо)* Помиляєшся. Я вже тут.
- Ігнасіо Ти вагався.
 Карлос Нічого подібного! Я підійшов до тебе впевнено, щоб переконати тебе в марності твоїх побоювань. І ... ти переконався... що тут ніде немає перешкод.
- Ігнасіо *(переможно)* Але тобі було лячно. Не заперечуй! *(до інших)* Йому було лячно. Хіба ви не чули, як він завагався й спинився?
- Мігель Ти мусиш визнати це, Карлосе. Ми всі це завважили.
 Карлос *(почервонілий)* Однак я зробив це не через страх! Я зробив це, тому, що раптом збагнув...
- Мігель Що? Що можуть існувати завади? Якщо це не страх, називай це, як хочеш.
- Мігель Один – гуль на користь Ігнасіо.
 Карлос *(опановуючи себе)* Вірно. Це був не страх, а щось таке... чого я не можу пояснити. Це випробування не рахується.
- Ігнасіо *(поблажливо)* Я й не думав його тобі зараховувати.
(Говорячи, прямує до групи, щоб знову сісти) Проте я відповів на твої аргументи... Ми навчаємось, це так. *(до всіх)* Але ми вивчаємо десяту частину того, що вчать зрячі. Ми займаємось спортом... однак знов-таки на дев'ять десятих менше, ніж вони. *(Зручно вмощується. Карлос продовжує стояти на авансцені, схрестивши руки, щоб стриматися)* А що стосується любові...
- Альберто Її ти не можеш заперечити.
 Ігнасіо Любов – це щось прекрасне. Наприклад, любов Карлоса й Хуани. *(Хуана, котра зажурено стежила за перебігом дискусії, здригається)* Однак її зачарування – лише сумна пародія на кохання зрячих! Бо вони володіють коханою людиною повністю. Наше ж володіння ... часткове. Пестоші, миттєва ніжність голосу... Насправді ж ми не кохаємо. Ми співчуваємо й намагаємось приховати сумну жалість за веселими пустощами, називаючи це коханням. Гадаю, було б краще, якби ми не приховували її.
- Мігель Два – нуль на користь Ігнасіо!
 Карлос *(стримуючись)* По-моєму, ти оминув дуже важливе питання...
 Ігнасіо Можливо.
 Карлос Шлюби між зрячими та незрячими. Хіба вони не є доказом того, що наш світ і їхній – один і той самий? Хіба вони не є доказом того, що наше кохання – ніяка не пародія?
- Ігнасіо Лише співчуття і не більше!
 Карлос Ти зважився б твердити, що дон Пабло і донья Пепіта не кохали одне одного?

Ігнасіо   Ха-ха-ха! Я б не хотів, щоб мої слова були хибно витлумачені...
 Андрес   Ніхто з нас не прохопиться жодним словом.

(Донья Пепіта з'являється на терасі праворуч і прямує до дверей, дивлячись на них крізь шибки. Почувши своє ім'я, зупиняється)

Ігнасіо   Цей вимріяний Карлосом оптимізм заважає йому вірно оцінити дійсність. *(до Карлоса)* Ось чому ти не звернув уваги на дуже важливу подробицю. Надзвичайно важливу. Донья Пепіта й дон Пабло одружилися тому, що донові Пабло потрібен був ціпок . *(Вдаряє ціпком по підлозі)*, однак передусім *(робить паузу)* через одну обставину, якої сліпі не розуміють, але яка є надзвичайно важливою для зрячих. Тому що... донья Пепіта потворна! *(Мовчанка. Поступово ця думка приходить їм до смаку. Вони голосно регочуть. Розлючений Карлос не знає, що казати)*

Мігель   Три – нуль на користь Ігнасіо!
(Регіт стає ще голоснішим. Карлос стискає кулаки, Хуана замислилась, стиснувши голову руками. Донья Пепіта, що сумно похилила голову, опановує себе й вступає в розмову)

Донья Пепіта   *(привітно)* Добридень, мої любі! Бачу, ви в доброму гуморі. *(Зачувши її голос, всі уривають сміх)* Мабуть, вас розвеселив якийсь дотеп Мігеліна... Чи не так? *(Всі підводяться, дехто – стримуючи новий напад сміху)*

Мігель   Ви вгадали, донья Пепіто.

Донья Пепіта   Мені нічого не залишається, як насварити вас за те, що ви так гаєте час. Скоро третя година, а ви й досі не пішли на спортивний майданчик... Як виглядатиме наш центр на наступних змаганнях з бігу на роликах? Ходімте! Всі на спортивний майданчик!

Мігель   Вибачте, будь ласка.

Донья Пепіта   Вже вибачила. Тільки добре поведіться на біговій доріжці. А ви, сеньйорити, йдіть зі мною на терасу подихати свіжим повітрям. *(Студенти, стримуючи сміх, йдуть на терасу і зникають ліворуч. Карлос, Ігнасіо, Хуана й Еліса залишаються. Донья Пепіта звертається до Карлоса з особливою ніжністю: він – її улюбленець. Можливо, в ньому вона бачить сина, якого їм з доном Пабло бракує... Можливо, вона підсвідомо трохи закохана в нього).* Карлосе, дон Пабло хотів говорити з тобою.

Карлос   Зараз іду, донья Пепіто. Мені тільки треба закінчити одну справу з Ігнасіо.

Донья Пепіта   А ви не хочете покататися на роликах, Ігнасіо? Коли ви зважитесь кинути ціпок?

Ігнасіо   Ніяк не наслідуюсь, донья Пепіто. Та й навіщо?

- Донья Пепіта Але, синку, хіба ви не бачите, як обходяться без нього ваші товариші?
- Ігнасіо Ні, сеньйоро. Я нічого не бачу..
- Донья Пепіта *(сухо)* Звичайно. Вибачте. Це просто такий вираз... Ходімте, сеньйорити?
- Хуана Як вам завгодно.
- Донья Пепіта *(Обіймаючи за талію дівчат)* Ми залишаємо вас. *(лагідно)* Не забудь про дона Пабло, Карлосе.
- Карлос Не турбуйтеся. Я зараз же йду.
(Донья Пепіта й дівчата прямують до балюстради і вмищуються біля неї. Донья Пепіта жваво жестикулює, коментуючи сліпим дівчатам перебіг подій на бігівій доріжці. Ігнасі сідає. Пауза)
- Ігнасіо Кажі.
(Карлос мовчить. Підходить до столика й навмисне з шумом ставить його на місце. Потім звертається до Ігнасіо).
- Карлос *(сухо)* Де попільничка?
- Ігнасіо *(усміхаючись)* Ах, так! Я й забув. Тримай. *(Простягає попільничку. Карлос намагає й різко вихоплює її)*
- Карлос Ти хоча б усвідомлюєш, що я готовий зчепитися з тобою.
- Ігнасіо Це б не додало тобі правоти.
(Карлос стримується. Потім з шумом ставить попільничку на місце і повертається до Ігнасіо).
- Карлос *(Тяжко зітхаючи)* Послухай, Ігнасі. Поговоримо відверто. Спробуймо порозумітися.
- Ігнасіо По-моєму, я чудово тебе розумію.
- Карлос Я маю на увазі практичні висновки.
- Ігнасіо Це не просто.
- Карлос Звичайно. Але ж це необхідно, чи не так?
- Ігнасіо Чому ж?
- Карлос *(стримуючи нетерпіння)* Спробую тобі пояснити. Ти, здається не збираєшся відмовлятися від свого песимізму, і я це поважаю. Однак я вважаю недоречними твої спроби заразити ним інших. За яким правом ти це робиш?
- Ігнасіо Я не роблю жодних спроб. Просто я поводжуся щиро і зараза, про яку ти говориш, це лише щирість у відповідь, яку я пробуджую в кожному. Вона видається мені доречною, бо її тут дуже бракувало. А чи не скажеш, за яким правом ти весь час торочиш про радість, оптимізм та інші дурниці?
- Карлос Ігнасіо, ти сам знаєш, це зовсім різні речі. Мої слова допомагають товаришам жити відносно щасливим життям. А твої слова – руйнівні, вони вселяють в них безнадію, змушують кидати заняття.

(Донья Пепіта з тераси гукає до студентів, які катаються на роликах. Ігнасіо та Карлос уривають розмову й прислухаються).

Донья Пепіта Ви вже двічі впали, Мігеліне! Дуже погано. Андрес, що це з вами? Де ваша швидкість?.. Ну! Ще один упав. Ви з кожним днем втрачаєте певність у собі...

Карлос Чуєш?

Ігнасіо Ну то й що?

Карлос А те, що ти в цьому винен!

Ігнасіо Я?

Карлос Ти, Ігнасіо! І я по-дружньому раджу тобі подумати... і посприяти нам, щоб врятувати центр від ускладнень і занепаду. Гадаю, це в наших спільних інтересах.

Ігнасіо Мене це не обходить. Ваш центр побудований на брехні. *(Донья Пепіта обіймає сліпих дівчат, ніжно їх цілує і йде праворуч. Хуана та Еліса залишаються стояти, обійнявши одна одну за талію)*

Карлос Якій брехні?

Ігнасіо Що ми – нормальні люди.

Карлос Не будемо зачіпати цю тему!

Ігнасіо *(підводиться)* Ми не будемо зачіпати нічого! Порозуміння між нами неможливе. Я говоритиму те, що вважаю за потрібне, і не відмовлюся від жодної завойованої позиції. Від жодної!

Карлос *(Стискає кулаки. Стримується)* Ну що ж. Прощавай!

(Швидко виходить праворуч, Ігнасіо залишається сам. Сумно насвистує кілька тактів адажіо з „місячної сонати”. Потім спирається руками на ціпок, похнюплює голову. Коротка пауза. З тераси входить Щоліта. За мить праворуч з’являється Есперанса; обличчя кожної просвітлюється, коли дівчата чують кроки одна одної. Вони наближаються впритул одна до одної і майже водночас гукають).

Лоліта Ігнасіо!

Есперанса Ігнасіо!

(Той закликає і мовчить. Вони присоромлено сміються)

Лоліта І тут його немає.

Есперанса *(Сумно)* Він уникає нас.

Лоліта Ти гадаєш?

Есперанса він розмовляє з нами поблажливо... і водночас зневажає нас. Знає, що ми його не розуміємо.

Лоліта Можливо, у нього є ... якась жінка?

Есперанса Ми б це завважили.

Лоліта Хтозна! Він такий замкнений... Мабуть, у нього є жінка.

Есперанса Ходім до вітальні, пошукаємо там.

Лоліта Ходім.

(Виходять ліворуч, гукаючи його. Пауза. Хуана й Еліса сперечаються про щось на терасі. Еліса засмучена, вона намагається збутися Хуани й піти до курильної кімнати, а та пробує її втримати).

- Еліса *(все ще на терасі)* Облиш мене! Досить з мене цього Ігнасіо.
(Вона йде через галерею. Ігнасіо підводить голову)
- Хуана *(йде за нею)* Ну, заспокойся. Посидь тут.
- Еліса Не хочу!
- Хуана Посидь...
(Лагідно саджає її на диван і вмощується поряд)
- Еліса Я ненавиджу його! Ненавиджу!
- Хуана Стривай, Елісто. *(голосно)* Є тут хтось?
(Ігнасіо не відповідає. Хуана бере подругу за руку)
- Еліса Як я його ненавиджу!
- Хуана Ненависть – погане почуття...
- Еліса Він відняв у мене Мігеліна і позбавив спокою нас усіх. Мій Мігелін!
- Хуана він повернеться до тебе. Не сумнівайся. Він кохає тебе. Адже нічого не сталося! Можливо, останніми днями він буває дещо байдужим, але ж Мігелін завжди, наче флюгер, реагував на всілякі новини. Ігнасіо для нього – тимчасова розвага. І зрештою він – мужчина. Якби Мігелін змусив тебе ревнувати до іншої дівчини... Хоч навіть у такому разі це б не означало, що він тебе розлюбив.
- Еліса Я воліла б, щоб він зрадив мене з іншою дівчиною!
- Хуана Що ти говориш?
- Еліса Авжеж. Бо так іще гірше. Ця людина позбавила його розуму, і в його думках вже немає місця для мене.
- Хуана Гадаю, ти перебільшуєш.
- Еліса Ні... Але послухай, тут справді нема нікого?
- Хуана Ні.
- Еліса Мені здалося... *(Пауза. Знову патетично)* Я тобі це сказала ще в перший день, Хуаніто. Це лихий чоловік. Як я його розкусила! А як він розігрує великомученика Христа, щоб здобути послідовників! Мужчини нерозважливі. А Мігелін найдурніший з усіх. Але я кохаю його! *(плаче)*
- Хуана Я чую тебе, Елісо, не плач...
- Еліса *(підводиться, щоб опанувати себе)* Я кохаю його, Хуано!
- Хуана Мігеліну пішло б на користь, якби стриманіше ставились до нього. Не переслідуй його так.
- Еліса Я знаю, що ставлю себе в смішне становище. Однак не можу нічого вдіяти.
(Зупиняється біля Ігнасіо, котрий затамував подих, і востаннє витирає очі й ховає носовичок)

- Хуана А ти спробуй! І тоді повернеш його.
 Еліса Як же я спробую, коли між нами ця людина? Його присутність вбиває мене... Ох, з якою радістю я дала б йому ляпаса! Хотіла б я знати, що він наміряється робити!
(Вона заламує руки. І раптом повільно обертається в бік Ігнасіо, все ще не здогадуючись, що відчуває його присутність)
- Хуана Нічого він не наміряється. Він страждає... а ми нездатні його утішити. Насправді він заслуговує на співчуття. *(Слова Хуани знову змушують Елісу обернутися в її бік. Вона так і не встигла нічого запідозрити)*
- Еліса *(наближаючись до Хуани)* Ти надто йому співчуваєш. Він егоїст. Хай би страждав сам, не змушуючи страждати інших!
- Хуана *(усміхаючись)* Оце так. Сідай і не сердься. *(Підводиться і прямує до неї)* От ти звинувачуєш Ігнасіо в егоїзмі. А що йому робити, коли він страждає? Нам би теж не завадило бути не такими егоїстами. Ми повинні ставитися більш поблажливо до слабостей інших і розраджувати їх нашою чулістю...
(коротка пауза)
- Еліса *(Зненацька, збуджено стискаючи руки Хуани)* Ні, Хуано, ні, тільки не це!
- Хуана *(стривожено)* Що?
- Еліса Тільки не це, моя люба, тільки не це!
- Хуана Але що? Що не це?
- Еліса Твоя симпатія до Ігнасіо!
- Хуана *(засмучена)* Що ти кажеш?
- Еліса Обіцяй мені бути сильною! Заради любові до Карлоса, обіцяй!
(трясе її) Обіцяй, Хуано!
- Хуана *(холодно)* Не кажи дурниць. Я кохаю Карлоса, і нічого не станеться. Не знаю, що по-твоєму може статися.
- Еліса Все! Все що завгодно! Цей чоловік відняв у мене Мігеліна, а тепер у небезпеці ти! Обіцяй уникати його! Обіцяй заради Карлоса!
- Хуана *(сердито)* Елісо, замовкни! Я не дозволю!.. *(Різко відстороняється від неї. Пауза.)*
- Еліса *(Повільно, відсторонюючись)* Я твоя краща подруга, і ти мені не дозволиш! Він і тебе зробив своєю жертвою! Ти навіть не усвідомлюєш, що він тримає тебе в руках!
- Хуана Елісо!
- Еліса Мені шкода тебе! І шкода Карлоса, бо він страждатиме, як я!
- Хуана *(кричить)* Елісо! Або ти замовкнеш, або!...
(Прямує до неї)

- Еліса Облиш мене! Облиш наодинці з моїм горем! Опиратися марно! Він сильніший за нас усіх! Він віднімає у нас все! Все! Навіть нашу дружбу! Я не впізнаю тебе !.. Не впізнаю !..
(Плачучи, йде і зникає на задньому плані. Засмучена Хуана не знає йти за нею чи залишитися. Ігнасіо підводиться)
- Ігнасіо Хуано (Вона стримує крик і обертається до Ігнасіо. Той наближається до неї) Я сидів тут і чув вашу розмову. Бідолашна Еліса. Я не серджуся на неї.
- Хуана (Намагаючись стримати тремтіння) Чому ти не озвався?
- Ігнасіо Я не розкаююсь, Хуано! (Бере її за руку) Завдяки тобі я вперше в житті звідав щасливу мить. Дякую! Якби ти знала, як прекрасно відчувати, що тебе розуміють! Як добре ти в мені розібралась! Ти маєш рацію. Я дуже страждаю. І це страждання змушує мене...
- Хуана Ігнасі... Чому ти не пробуєш стриматися? Я чудово знаю, що ти не бажаєш зла, однак спричиняєш його.
- Ігнасіо Я не можу стриматися. Не можу обманювати людей, коли ті про щось мене запитують... Я в розпачі від тієї облуди, в якій вони живуть!
- Хуана Ти приніс нам війну, а не мир!
- Ігнасіо Я ж тобі казав... (вкрадливо) На цьому самому місці... І вийшло на моє.. Згадай, ти сама цього хотіла. (коротка пауза)
- Хуана А якби я сьогодні попросила тебе – заради тебе. Заради мене, заради всіх – щоб ти пішов?
- Ігнасіо (повільно) Ти справді цього хочеш?
- Хуана (дуже тихо) Я благаю тебе про це.
- Ігнасіо Ні. Ти не хочеш цього. Ти прагнеш пом'якшити мій біль своєю ніжністю... І ти подаруєш її мені! Подаруєш! Ти зрозуміла й захистила мене. Я кохаю тебе, Хуано!
- Хуана Мовчи!
- Ігнасіо Я кохаю тебе, а не жодну з них. Тебе, від самого першого дня! Кохаю за твою доброту, за твою чарівність, за ніжність твого голосу і лагідність твоїх рук... (змінює тон) Я кохаю і потребую тебе. І ти це знаєш.
- Хуана будь ласка! Ти не повинен так казати! Ти забуваєш, що Карлос...
- Ігнасіо (іронічно) Карлос? Карлос – дурень, котрий кине тебе заради якоїсь зрячої жінки. Він гадає, що наш і їхній світ – один і той самий... Він покохає іншу донью Пепіту, яка стане його очима... Йому потрібна повноцінна жінка, а тебе він вибрав як найменше із зол. (змінює тон) А мені потрібна не зряча жінка, а сліпа! Сліпа, яка б належала до того ж світу сліпих, що і я, і розуміла мене !.. Ти. Бо лише ти здатна кохати справжнього сліпого, а не бідолаха, котрий удає, ніби він – нормальна людина. Насправді ти кохаєш мене! Ти не

наважуєшся зізнатися в цьому ні мені, ні собі самій... Ти – виняток. Ти не наважуєшся сказати: „Я кохаю тебе”. Але я скажу це за тебе. Так, ти кохаєш мене, ти сама це зараз усвідомлюєш. Твій голос тремтить, виказуючи тебе. Ти кохаєш мене з моєю тривогою і печаллю, ти страждатимеш разом зі мною, повернувшись обличчям до правди і спиною до будь-якої брехні, що намагатиметься прикрасити наше нещастя! Тому що тобі стане для цього сил і тому що ти добра. *(пристрасно обіймає її)*

Хуана *(ніяково)* Ні!

(Ігнасіо міцно цілує її в уста. Хуана чинить слабкий опір. Праворуч входять дон Пабло та Карлос. Зупиняються, приголомшені).

Дон Пабло Хто тут є?

(Ігнасіо різко відсторонюється, не випускаючи Хуани. Обоє стривожено прислухаються)

Карлос Це був звук цілунку...

(Хуана заламує руки)

Дон Пабло *(доброзичливо)* Яка безпосередність! Хто ці голуб'ята, що тут воркочуть? Доведеться їх сполохнути! *(Ніхто не відповідає. Пополотніла Хуана не наважується заговорити. Ігнасіо міцно стискає її руку)* Мовчите? *(Ігнасіо. Не торкаючись цїпком підлоги, швидко веде Хуану до дверей, що ведуть на терасу. У нього тверда хода; він сповнений незнаної досі непереможної певності в собі. Стривожена Хуана підводить і опускає голову. Вона немов одерев'яніла і дає Ігнасіо, котрий не відпускає її руки, швидко увести себе повз засклену стіну на задньому плані. Дон Пабло глузливо підсумовує:)* Вони пішли. Їм соромно.

Карлос *(Серйозно)* Так.

Завіса.

Д і я 3

Вітальня в гуртожитку. На задньому плані широке вікно з відслоненою завісою, крізь яке видно всіяне зорями вечірнє небо. Праворуч – закуток, де за порт'єрою сховані двері. В закутку ліворуч стоїть розкішний радіоприймач. В зручному місці – етажерка з книжками та різноманітними забавками для сліпих. Вазон з квітами. На передньому плані ліворуч двері, також з порт'єрою. На передньому плані праворуч столик з шахівницею, на які розставлені фігури, і два стільці. В центрі під вікном – диван. Біля радіоприймача – стіл з погашеною лампою. Крісла, столики. Запалена люстра.

Еліса розпачливо плаче, примостившись у лівому кутку дивана. Карлос сидить за шахівницею і грає сам із собою, намагаючись відволіктись од неприємних думок. Сорочка на ньому не застебнута, краватка розслаблена.

- Еліса   Ми дуже нещасні, Карлосе! Дуже! Чому ми не закохуємося, хотіла б я знати! *(коротка пауза)*. Тепер я розумію, що він не любив мене.
- Карлос   Він любив і любить тебе. Це Ігнасіо в усьому винен. Мігелін надто молодий. Йому лише сімнадцять...
- Еліса   Правді? Я й сама намагаюсь переконати себе, що Мігелін вернеться... Але мене мучать сумніви, Карлосе! *(Знову плаче. Потім заспокоюється.)* Яка ж я егоїстка! Ти теж страждаєш, а я весь час пристаю до тебе з моїми скаргами. *(Підводиться, наміряючись підійти до нього)*
- Карлос   Я не страждаю.
- Еліса   Ні, страждаєш, авжеж... Страждаєш через Хуану. *(Рух Карлоса)*
Через цю невиправну кокетку!
- Карлос   Якби ж то це було кокетством!
- Еліса   І ти ще кажеш, що не страждаєш? *(Карлос затуляє голову руками)*
Бідолашний! Ігнасіо переміг нас обох.
- Карлос   Мене ніхто не переміг.
- Еліса   Не прикидайся зі мною... Я добре розумію твоє нещастя, бо й сама нещасна. Тобі болить відчуженість Хуани, а надто – так само, як і мені – непевність... Це жахливо! Здається, ніби нічого не сталося, а в нас обох у глибині душі таке відчуття, що все втрачено.
- Карлос   *(поривчасто)*, Ніщо не втрачено! Це неможливо! Я відкидаю страждання.
- Еліса   Ти лякаєш мене!
- Карлос   Так. Я відмовляюсь страждати. Кажеш, я нещасний? Це брехня! Я страждаю через Хуану? Я не можу страждати через неї, адже вона

- не розлюбила мене. Розумієш? Не розлюбила! Так повинно бути і так є.
- Еліса *(співчутливо)* Бідолашний!.. Як ти страждаєш... але у тебе немає сліз! Заплач, заплач, як я! Вилий своє горе!
- Карлос *(уперто)* Я відмовляюсь плакати. Плач ти, якщо хочеш! Але це недобре. І в тебе теж немає підстав. Не повинно бути! Мігелі кохає тебе і вернеться до тебе. І Хуана не розлюбила мене.
- Еліса Я розумію, чому тобі бракує мужності визнати очевидне... Я теж воліла – і навіть зараз часом волію! – обманювати себе, однак...
- Карлос *(сповнений відчаю)* Однак хіба ти не розумієш, що ми не можемо дати Ігнасію перемогти себе? Якщо ми страждатимемо через нього, це буде його перемогою! А ми повинні не дати йому жодного шансу! Жодного!
- Еліса *(перелякано)* Але в інтимних справах ми можемо іноді поспівчувати одне одному...
- Карлос Ні.
(пауза. Він знову поволі похиляє голову. Через двері праворуч входить Хуана)
- Хуана Ігнасію? *(Еліса відкриває рот. Карлос стискає їй руку, наказуючи мовчати)* І тут його немає. Де ж він, бідолашний...
(Прямує через вітальню і зникає в дверях ліворуч)
- Еліса *(схвильовано)* Карлосе!
- Карлос Мовчи.
- Еліса Ох! Що з тобою? Ти не такий, як усі... Я цього б не витримала.
- Карлос *(ледь посміхаючись)* Але ж нічого не сталося... Ще одна... Ще одна, котра шукає бідолашного Ігнасі, гукає його... Дурниці.
- Еліса Я не розумію тебе. Не знаю, зневірився ти чи збожеволів.
- Карлос Ні те, ні друге. Мій розум ясний, як ніколи. *(поплескує її по руці)* Вище голову, Елісто! Все владнається. *(Через двері праворуч, жваво розмовляючи, входять Ігнасію та Мігелін. Зачувши їх, Еліса стискає кулаки)*
- Ігнасію Не всі жінки однакові, хоча, безперечно, сліпі мало різняться від інших... за деякими винятками. Якось я познайомився із зрячою дівчиною...
- Мігель *(збуджено перериває)* Вони дуже симпатичні, зрячі дівчата. У мене є одна сусідка на ім'я Кармен. Я не звертав на неї уваги, а вона через мене...
- Ігнасію А раптом вона потворна?
- Мігель *(затиноючись)* Ну... ні. Я так і не взнав, яка вона.
- Карлос Добрий вечір, друзі. Сідайте!

- Мігель *(стривожено)* Послухай, Карлосе, я хотів з тобою поговорити! Не знаю, чомусь мені ніяк не вдається з тобою побалакати. І з Елісою теж.
- Еліса *(роблячи зусилля)* Маєш нагоду.
- Мігель *(без ентузіазму)* Чорт забирай, і Еліса тут! Як справи, Елісо?
- Еліса *(сухо)* Добре, дякую.
- Мігель *(легковажно)* Ти ба! Я дуже радий.
- Карлос *(вимовляючи чітко кожне слово)* Здається, Хуана шукала тебе тут, Ігнасі.
- (Еліса захоплена зненацька)*
- Ігнасіо *(ніяково)* Я... не знаю...
- Карлос Так. Шукала.
- Ігнасі *(опанувавши себе)* Можливо. Ми повинні були обговорити дещо.
- Мігель Послухай, Ігнасіо, чому б тобі не продовжити розповідь про ту зрячу дівчину, твою сусідку. Гадаю, Еліса й Карлос не заперечуватимуть.
- Карлос Звичайно.
- Ігнасі Карлоса й Елісу не цікавлять такі розмови. Вони надто абстрактні.
- Карлос Гадаю, дівчина з плоті й крові зовсім не абстрактна.
- Ігнасіо Але ж вона зряча. А хіба для нас це не найбільша абстракція?
- Еліса *(різко)* Вибачте, але Ігнасі правий: такі розмови мені не до вподоби. Я йду спати.
- Карлос Як знаєш. На жаль, не можу тебе провести – мені б хотілось побалакати з Ігнасі. Мігелі проведе тебе. *(Мігелі знехотя вислуховує це доручення)*
- Еліса *(з прикрістю)* Нехай не турбується через мене. Мігелі напевно воліє розмовляти з тобою... і з Ігнасіо.
- Мігель *(не виказуючи радості)* Що ти говориш. Я охоче проведу тебе.
- Еліса Як тобі буде завгодно. Добраніч.
- Ігнасіо Добраніч.
- Карлос До завтра, Елісо.
- (Еліса виходить ліворуч. Мігелі плентається за нею, мов побитий пес. Карлос та Ігнасі вмищуються в кріслах ліворуч, однак перш ніж вони розпочинають розмову, до вітальні через двері праворуч входить донья Пепіта)*
- Донья Пепіта Добрий вечір! Ви ще не йдете спати?
- (Карлос та Ігнасі підводяться)*
- Карлос Скоро підемо.
- Донья Пепіта Сідайте, будь ласка. А ви, добродію з ціпком, чому мовчите?
- Ігнасіо Добрий вечір.

- Донья Пепіта Не хнюптеся, хлопче! Ви з кожним днем робитеся дедалі сумнішим. Гаразд, розмовляйте далі. А я тимчасом обійду спальні. На все добре.
- Карлос До побачення, донья Пепіто.
(Донья Пепіта виходить через двері ліворуч. Пауза)
- Ігнасіо Гадаю, ти залишився зі мною не для того, щоб почути розповідь про зрячу дівчину.
- Карлос Авжеж.
- Ігнасіо Ти кілька разів говорив зі мною, і завжди на одну тему. І сьогодні теж?
- Карлос Теж.
- Ігнасіо Стривай. Скажи, ми же багато разів розмовлятимемо про одне й те саме?
- Карлос Гадаю, що небагато... Можливо, сьогодні востаннє.
- Ігнасіо Чудово. Починай, якщо хочеш.
- Карлос Ігнасіо... Того дня, коли ти вперше з'явився тут, у тебе невдовзі виникло бажання піти звідси. *(з прикрістю)* Я взяв про це ще тоді, коли Хуана була відвертою зі мною. Те твоє бажання було чудовим і, гадаю, зараз саме час виконати його. Іди геть!
- Ігнасіо Це схоже на наказ...
- Карлос Слушність якого я готовий тобі пояснити.
- Ігнасіо Тебе підіслав дон Пабло?
- Карлос Ні. Але ти мусиш піти.
- Ігнасіо Чому?
- Карлос Ти мусиш піти, бо для цього дому твій вплив – наче важкий тягар. Твій вплив руйнівний. І якщо ти не підеш, цей дім потоне. Але перш, ніж це станеться, ти підеш!
- Ігнасіо Пусті слова. Я, звісно, не збираюсь нікуди йти. Знаю, що дехто з вас цього хоче. І найперший – дон Пабло. Проте він не зважається сказати мені про це, бо знає, що не має підстав. Ти справді говориш... не від його імені?
- Карлос мене змушують до цього інтереси центра.
- Ігнасіо Знову пусті слова. Як ти любиш таку балаканину! А тепер послухай мене. Я певен, що більшість товаришів воліла б, щоб я залишився. Ось чому я нікуди не піду.
- Карлос Хіба товариші щось важать для тебе?! *(коротка пауза)*
- Ігнасіо Найбільшою перешкодою між нами є те, що ти мене не розумієш. *(запально)* Товариші, і ти в тому числі, цікавлять мене більше, ніж ти гадаєш! Ваша сліпота болить мені, наче власна рана, болить за всіх вас! *(пристрасно)* Послухай! Проходячи терасою, ти не завважив, який сьогодні сухий і холодний вечір? Знаєш, що це означає? Звичайно, не знаєш. Це означає, що о цій порі зорі в небі

виблискують напрочуд яскраво, і зрячі милуються цим дивом. Так, за вікном *(наближається до вікна й торкається шибки)* існують далекі світи, їх можна охопити зором... якби його мати! *(коротка пауза)* Тебе це не обходить, нещасний. А я тужу за ними, я хотів би їх бачити... я відчуваю на своєму обличчі їхнє ніжне сяйво і мені здається, що я їх майже бачу! *(захоплено обернувшись до вікна, Карлос несамохіть трохи обертається й собі)* Я знаю, що якби міг бачити, то вмер би від розпачу, що не можу до них сягнути. Але я принаймні бачив би їх! Жоден із нас не бачить їх, Карлосе. І ти вважаєш мій неспокій вартим осуду? Але ж ти сам знаєш, що це не так. Неможливо, щоб ти – бодай трохи – не переймався цим почуттям!

Карлос *(уперто)* Ні! Воно мені невідоме.

Ігнасіо Невідоме? В цьому полягає твоє нещастя: тобі невідоме сподівання, яке приніс я.

Карлос Сподівання?

Ігнасі Сподівання світла.

Карлос Світла?

Ігнасі так, світла! Адже нам кажуть, що ми невиліковні, але що знаємо про це ми? Ніхто не знає, що світ може ховати для нас – від наукового відкриття до ... чуда.

Карлос *(зневажливо)* Оце так!

Ігнасіо Авжеж, я знаю, що ти це відкидаєш. Відкидаєш віру, яку я тобі несу!

Карлосе Годі! Світло, бачення... Пусті слова. Ми сліпі! Розумієш?

Ігнасіо Добре, що ти це визнаєш... Я гадав, що всього-на-всього... незрячі.

Карлос Авжеж, сліпі! Нехай так.

Ігнасіо Сліпі відносно чого?

Карлос *(нерішуче)* Відносно чого?

Ігнасі відносно світла! Відносно чогось такого, що ти прагнеш збагнути... хоча й заперечуєш. *(змінює тон)* Послухай: я знаю багато речей. Знаю, що зрячі часом намагаються уявити наше нещастя і для цього заплющують очі *(освітлення сцени починає тьмяніти)* І тоді вони здригаються від жаху. Один із них збожеволів, гадаючи, що він осліп... коли вчасно не прочинили вікно його кімнати. *(Сцена поринає у темряву. Лише зорі мерехтять за вікном)* А ми приречені на цей жах і це божевілля!... Хоч і не знаємо, яке воно насправді! *(зорі починають гаснути)* І це для мене вдвічі страшніше! *(На сцені і в залі цілковита темрява)* Наші голоси зустрічаються ... в п'їтьмі.

Карлос *(боязко)* Ігнасіо!

Ігнасіо так. Це слово жахливе, бо воно загадкове. Ти починаєш... починаєш розуміти. *(коротка пауза)* Я відчуваю, як зрячі радіють поверненню світла. *(Зорі знову починають мерехтіти, водночас запалюється*

світло на сцені) Вони починають розрізняти предмети, милуються їхньою формою та ... кольором. Вони нестямно радіють світлу, це для них мов дар Божий! Такий великий, що вони навіть винайшли спосіб запалювати його вночі. А для нас все одно. Світло може повернутися, може видобути з п'ятьми форми й кольори, може надати предметам повноти самовираження. *(Зорі й освітлення сцени знову запалюються на повну силу)* Навіть далеким зорям! Для нас однаково! Ми нічого не бачимо.

Карлос *(Раптом звільняючись від мимовільного враження, яке справили на нього слова Ігнасіо)* Мовчи! Так, я тебе розумію, але не можу пробачити. *(Викривальним тоном)* Ти... навіжений місіонер! Я тобі поясню, що з тобою діється. Це інстинкт смерті. Ти кажеш, що хочеш бачити... Насправді ж ти хочеш умерти!

Ігнасіо Хтозна... Хтозна. А раптом, смерть – єдина можливість віднайти остаточне бачення...

Карлос Або остаточну п'ятьму. Втім, це одне й те саме. Ти прагнеш смерті, хоч і не знаєш про це. Прагнеш смерті собі та іншим. Ось чому ти мусиш піти. Я бороню життя! Життя всіх нас, якому ти загрожуєш! Бо я хочу прожити його сповна. Хоч би воно й не було спокійним і щасливим. Хоч би було тяжким і гірким. Але життя має певний смак, воно від нас чогось вимагає, кудись кличе! *(коротка пауза)* Ми всі тут боролися за життя... поки не з'явився ти. Забирайся!

Ігнасіо Ти чудовий захисник життя. Воно і не дивно. Життя переповнює тебе. Ти говориш так і хочеш, щоб я пішов, через одну вельми життєву причину: це Хуана!

(Ліворуч з'являється донья Пепіта, котра спостерігає за ними)

Карлос *(загрозливо здіймає кулаки)* Ігнасіо!

Донья Пепіта *(швидко)* Ви й досі тут? Розмова, напевне, вийшла цікавою. *(Карлос опускає руки)* Ви тут щось показували, любий Карлосе?

Карлос *(стримуючись)* Майже вгадали, донья Пепіто.

Донья Пепіта *(осіняє їх хрестом)* Ідіть спати, так буде краще. Ми з доном Пабло прийдемо за мить і ще трохи тут попрацюємо. Добраніч.

Карлос та Ігнасіо Добраніч.

(Донья Пепіта зупиняється в дверях праворуч і дивиться на них, вагаючись. Потім виходить.)

Карлос *(спокійно)* Ти вимовив ім'я Хуани, вона не має до цього жодного відношення. Облишмо її.

Ігнасіо Що? Ти сам згадав її, а тепер запевняєш, нібито вона тут ні при чому. Я не думав, що ти такий лицемір. Ні, друже, це через Хуану ти такий сердитий.

Карлос Я не сердитий.

- Ігнасіо Вона засмучує тебе. Спомин про Хуану змусив тебе співати тут переді мною цей чудовий гімн життю.
- Карлос Кажу тобі, облишмо Хуану! Я казав тобі це вперше ще до того, як ти... отруїв її свідомість.
- Ігнасіо Брешеш. Вона вже тоді не належала тобі повністю, і ти це відчував. Ну, гаразд. Я кохаю Хуану! Це правда. Я теж не позбавлений життєвих інтересів. Через неї я й не йду! А ти – через неї – хочеш, щоб я забрався геть. *(коротка пауза)* Я можу порадувати тебе, хоч ця радість триватиме недовго: Хуана ще не до кінця моя.
- Карлос *(спокійно)* У всіх типів, подібних до тебе, в глибині душі криється одне й те саме: груба й ница хтивість. В ній причина твого містицизму. Ну, досить розмов. Ти мусиш піти будь-що-будь.
- Ігнасіо *(сміючись)* Карлосе, ти не можеш нічого вдіяти проти мене. Я нікуди не піду. І хоч я іноді думав про самогубство, тепер я не маю таких намірів.
- Карлос Либонь, чекаєш, поки якийсь із хлопців, котрим ти задуриш голови, покаже тобі приклад.
- Ігнасіо *(стомлено)* Годі дискутувати. І вибач мої іронічні закиди. Я не дістаю від них жодної втіхи, але ти сам мене провокуєш. Вибач. А тепер, якщо я й піду кудись, то на спортивний майданчик. Вечір надзвичайно приємний, і мені б хотілося перед сном відчути втому. *(серйозно)* Чарівні зорі осяватимуть мене своїм світлом, хоч я їх і не бачу. *(Прямує до виходу праворуч)* Ти не хочеш піти зі мною?
- Карлос Ні.
- Ігнасіо Прощай. *(Ігнасі йде. Карлос опускається на один із стільців, що стоять біля столика з шахівницею, і неухважно дивиться на фігури. Говорить сам до себе, стримуючи лють)* Ні, я не хочу йти з тобою!
Я ніколи не піду

Карлосе. у) Добрий вечір,

вечір, Карлосе. у) Добрий

у) Добрий вечір, Карлосе.

у) Добрий вечір, Карлосе.

Карлос Добрий вечір, доне Пабло.

Донья Пепіта *(з цікавістю)* А Ігнасі вже пішов спати?

Карлос Так ... Здається, так.

Дон Пабло *(серйозно)* Я радий, що зустрів вас тут, Карлосе. Я саме хотів поговорити з вами про Ігнасію. Пепіто, дай мені сигарету. *(Донья Пепіта дістає з портфеля пачку сигарет і виймає з неї одну)*. Так, Карлосе. Гадаю, це вже не просто хлоп'яцтво. *(До доньї Пепіти, котра вставляє йому до рота сигарету й запалює)*. Дякую. *(Донья Пепіта сідає до столу, дістає папери й починає щось писати)*. Центр опинився в складній ситуації. По-вашому, можливо, щоб одна людина могла деморалізувати сотню товаришів? Я не знаходжу цьому пояснень.

Донья Пепіта Є обставина, якої ти ще не знаєш... Багато студентів почали недбало ставитися до свого вбрання.

Дон Пабло Так?

Донья Пепіта Вони не віддають одяг до прасування або не носять краватки, як Ігнасію. *(коротка пауза. Карлос несамохіть намагає свою)*.

Дон Пабло Він, мабуть, протягом дня не замовкає ні на мить. І все одно йому повинно бракувати часу. Як ви гадаєте, Карлосе? *(пауза)* Га? *(Донья Пепіта дивиться на Карлоса)*

Карлос Перепрошую. Ви питаєте...

Дон Пабло Як це можливо, що одного Ігнасію вистачило, щоб деморалізувати стільки людей, котрі живуть тут уже давно. Що знають вони про світло?

Карлос *(серйозно)* Можливо, воно цікавить їх тому, що вони не мають про нього поняття.

Дон Пабло *(всміхається)* Здається, ви надто ускладнюєте, мій хлопчику.

Карлос Але це правда. Моїх нещасних друзів вабить усе загадкове. Це справжня біда! До того ж Ігнасію не самотній. Він посіяв сім'я, яке дало сходи, і тепер у нього чимало мимовільних помічників. *(Коротка пауза. Сумно)* І передусім серед дівчат.

(лагідно) Гадаю, ці сходи не слід сприймати серйозно. Якщо Ігнасію, припустимо, піде від нас, разом з ним ми позбудемось і руйнівної сили, що їх деморалізувала.

- Дон Пабло Якщо Ігнасі піде, все владнається. Ми могли б вигнати його ... але це б жахливо відбилося на репутації центру. Чи не згодні б ви приватно і – певна річ – дуже делікатно пояснити йому доцільність його уходу? *(пауза)* Карлосе?
- Карлос Вибачте мені мою неухважність. Я не зовсім вас зрозумів...
- Донья Пепіта Ви сьогодні якийсь дуже дивний. Дон Пабло запитав, чи не могли б ви натякнути Ігнасію. Щоб він пішов.
- Дон Пабло Звичайно, якщо ви не маєте кращої ідеї...
(коротка пауза)
- Карлос Я розмовляв з ним.
- Дон Пабло Так? І що?
- Карлос Нічого. Він каже, що не піде.
- Дон Пабло Ви розмовляли з ним щиро, тактовно...
- Карлос Все було як слід. Не турбуйтеся.
- Дон Пабло А чому він не хоче піти?
(Пауза. Донья Пепіта запитливо дивиться на Карлоса).
- Карлос Не знаю.
- Дон Пабло Але так чи інакше йому доведеться піти!
- Карлос Авжеж. Він мусить піти.
- Дон Пабло *(занепокоєно)* Мусить піти. Він – ворог нашої справи, найнебезпечніший з усіх, з якими ми стикалися досі. Ми не можемо з ним нічого вдіяти... Його нічим не проймеш.
(Поривчасто) Карлосе, придумайте вихід. Я вірю у ваш талант.
- Донья Пепіта Гаразд. Ми ще повернемося до цього питання. Гадаю, вам обом слід піти відпочивати: вже дуже пізно.
- Дон Пабло Ти маєш рацію. Але цієї ночі я знову не зможу заснути. Ти йдеш, Пепіто?
- Донья Пепіта Ще ні. Мушу занотувати ще дещо.
- Дон Пабло Що ж, добраніч. Не забудьте про нашу розмову, Карлосе.
(Карлос не відповідає)
- Донья Пепіта Добраніч. Відпочивай. *(Дон Пабло виходить ліворуч. Донья Пепіта підводиться й наближається до Карлоса. Як завжди, з величезною ніжністю звертається до нього)* А ви сьогодні не збираєтесь лягати?
- Карлос *(схоплюється)* Що?
- Донья Пепіта Що це з вами?
- Карлос *(силкується всміхнутись)* Нічого.
- Донья Пепіта Ідіть лягайте. Вам слід спочити.
- Карлос так. У мене болить голова. Але спати не хочеться.

Донья Пепіта Як знаєте, мій хлопчику. *(Вона вмикає настільну лампу. Потім йде до вимикача й вимикає люстру. Знову сідає й перечитує свої нотатки, мугикаючи якусь пісеньку. Пише. Раптом припиняє писати й дивиться на Карлоса, котрий саме зводиться на рівні ноги)* Ви сказали Ігнасію, що він має піти, коли я вас бачила тут разом? *(Карлос не відповідає. Його лице незвично суворе. Він повільно прямує до виходу праворуч. Донья Пепіта здивована)* Ви йдете?

Карлос *(стримуючись)* Хочу подихати свіжим повітрям, щоб розвіяти втому. Бажаю вам добре відпочити. Добраніч. *(йде)*

Донья Пепіта Добраніч. Я зараз теж піду. *(Співчутливо дивиться йому вслід. Потім знову береться до роботи. Невдовзі потягується. Дивиться на ручний годинник)* Дванадцять. *(Підводиться і вмикає приймач. Настроює його. Чути тиху мелодію „Смерті Асе” з „Пер-Гюнта” Гріга. Донья Пепіта якийсь час слухає. З відразою дивиться на папери. Повільно підходить до вікна й, притулившись лицем до шибки, вдивляється в ніч. Раптом здригається. Бачить щось таке, що привертає її увагу).* Що? *(Продовжує спостерігати, приклавши руку до обличчя. Вигукує з подивом)* Що вони там роблять?

Вона хапається руками за підвіконня. Зненацька заточується, ніби її вдарили в груди, з її горла виривається здушений зойк. Вона обертається, на її обличчі застиг жах. Прикладає руки до вуст. Важко дихає. Вагається. Потім швидко вибігає в двері праворуч.

Кілька секунд на порожній сцені чути мелодію Гріга. Потім долинають віддалені крики, вигуки. Пауза. Через двері ліворуч швидко входять Мігель і Андрес.)

Андрес Що сталося?

Мігель *(на ходу)* Не знаю. З майданчика гукали по допомогу, просили, щоб прийшли троє-четверо хлопців. Постукай до спальні праворуч. *(Виходять через двері праворуч. Пауза. Ліворуч, намагаючи дорогу, з'являється перелякана Есперанса. Невдовзі. Також через двері праворуч, входить Лоліта . Вона теж наполохана. Обидві в халатах і піжамах)*

Есперанса Хто... хто ти?

Лоліта *(наближаючись)* Есперанса! *(обіймаються, пояніті страхом)*

Есперанса Ти чула?

Лоліта Так.

Есперанса Що сталося?

Лоліта Не знаю!..

(Відстороняється, щоб послухати)

Есперанса Не кидай мене! Я боюсь.

Лоліта *(знову обіймає її)* Нічого не чути... Який жах.

- Есперанса *(падаючи навколішки)* Святий Боже!
- Лоліта Не лякай мене! Підведись! *(допомагає їй підвестися)*
- Есперанса У мене таке відчуття, що сталося щось непоправне...
- Лоліта Мовчи!
- Есперанса Наче ми припустилися страшної помилки... Я відчуваю в собі якусь порожнечу... І самотність...
- Лоліта Я чую кроки! *(обертається до дверей праворуч)* Ходім!
- Есперанса *(утримуючи її за руку)* Не кидай мене, Лоліто! Мені так тривожно...
Поспи цієї ночі зі мною.
- Лоліта Йдуть сюди!
- Есперанса Ходім до моєї спальні! Ця самотність жахлива.
- Лоліта Так, ходім... Мені холодно...
(наполохані, вони швидко виходять ліворуч. Пауза. Потім чути якісь голоси. Праворуч входить донья Пепіта, котра одразу засвічує люстру, за нею Альберто й Андрес, які несуть тіло Ігнасі; його голова звисає й погойдується. Далі йдуть Мігелін, Педро та Карлос. Вони бліді й збуджені)
- Донья Пепіта Покладіть його сюди, на диван. Швидше!
Мігеліне, вимкніть, будь ласка, радіоприймач.
(Мігель виконує наказ і залишається стояти біля приймача. Донья Пепіта торкається руки Андреса) Андрес, негайно повідомте дона Пабло.
- Андрес Іду.
(Виходить ліворуч)
- Донья Пепіта *(Стоячи навколішках, бере руку Ігнасі і прикладає вухо до його грудей)* Мертвий!
(Широко розкритими очима дивиться на Карлоса, котрий стоїть незворушно. Через двері ліворуч швидко входить дон Пабло. Він напіводягнений, без окулярів. Позаду нього знову з'являється Андрес)
- Дон Пабло В чому справа? Що сталося з Ігнасі? Пепіто, ти тут?
- Донья Пепіта Ігнасі загинув. Він тут, на дивані.
- Дон Пабло Загинув?.. Не розумію. *(Прямує до дивану. Схиляється. Обмацує)* Як це сталося? Де?
- Донья Пепіта на спортивному майданчику. Подробиць я не знаю... Я прийшла пізніше.
- Дон Пабло Хто знає, як це сталося? Хто перший його знайшов?
- Карлос Я.
(Донья Пепіта весь час дивиться на нього)
- Дон Пабло Он як! Ну, розповідай, Карлосе.
- Карлос Мені майже нічого сказати. Я вийшов подихати свіжим повітрям, бо в мене болить голова. Раптом мені почувся

- якийсь шум біля трампліну... Я пішов туди. Коли наблизився почув глухий удар. І відчув у повітрі якийсь рух. Я одразу здогадався, що сталося якесь нещастя. Я пішов на звук і помацав руками. Мені здалося. Що це Ігнасіо. Він упав з трампліну, а поруч з ним лежала мата, одна з тих, які ми використовуємо для спуску. Тоді я загукав по допомогу. Одразу прибігла донья Пепіта, й ми гукнули інших... Потім ми перенесли його сюди. *(Тимчасом донья Пепіта накрила небіжчика скатертиною, яку зняла з одного зі столиків)*
- Дон Пабло Як же так? Нічого не розумію! Чому Ігнасі піднявся о цій порі на трамплін?..
- Андрес
Альберто Тут, мабуть, йдеться про самогубство, доне Пабло. Навіщо ж тоді йому була мата? Ігнасі загинув, коли намагався спуститися з трампліну. Все дуже просто. Ми всі знаємо, який він був незграбний.
- Дон Пабло Але він не любив такі речі... Чого б це раптом його потягнуло на трамплін? Через власну незграбність він ніколи не хотів тренуватися з вами в жодному виді спорту.
- Мігель Вибачте, доне Пабло, але він був молодший за всіх і мав таку світлу голову, якої ви не стрінете ні в кого.
(п
- Дон Пабло *я до нашої кімнати, Ігнасі намагався набути навичок потай, щоб з нього не глузували. Ви ж знаєте, він був дуже вразливий... (з прикрістю) Замість тренуватися в зазначений час, він – через власну нерозважність – поставив нас тепер в незручне становище. Сподіваюсь, це стане уроком для всіх... (коротка пауза, під час якої студенти присоромлено опускають голови) Авжеж. Напевно, так все і сталося. Як ти гадаєш, Пепіто?*
- Донья Пепіта *(Не зводячи очей з Карлоса) Цілком можливо...*
- Дон Пабло А якої думки ви, Карлосе?
- Карлос По-моєму, Мігелін вгадав.
- Дон Пабло Тим краще. Версія щодо самогубства була вельми неприємною. Вона не в'язалася з мораллю нашого центру.
- Донья Пепіта Хочеш, щоб я пішла подзвонити?

- Дон Пабло Краще це зробити мені. Я також мушу повідомити батька... Бідолашний! Пригадую, з яким острахом він говорив мені про нещасні випадки... Але нещасний випадок може статися будь з ким, і ми здатні довести, що трамплін та інші розваги відповідають справжній педагогіці! Правда, Пепіто?
- Донья Пепіта Так, іди. Не турбуйся. Я залишусь тут.
- Дон Пабло Такий незграбний... він хотів... ну, звичайно...
(Виходить через двері праворуч. Зліва з'являється нашвидкуруч вбрана Еліса. Зупиняється в дверях).
- Еліса Що сталося? Кажуть, Ігнасіо...
- Мігель Ігнасіо загинув. Його тіло знаходиться тут.
- Еліса *(Здивовано, не виказуючи жодних емоцій)* Так?!
(Інстинктивно наближається до Мігеліна, доторкається до нього. Обіймає його за талію, красномовним жестом показуючи, що знову набуває на нього прав. Мігелі міцно притискає її до себе. Еліса поволі схиляє голову на плече Мігеліна).
- Донья Пепіта Гадаю, всі повинні вийти звідси. Дуже дякую за допомогу, постарайтесь якомога менше обговорювати цей випадок з товаришами. Добраніч. *(Поплескує по плечу Педро й Альберто, підштовхуючи їх до виходу праворуч)* Перекажіть, щоб ніхто не заходив до цієї кімнати.
(Андрес також іде через двері ліворуч. За ним – обійнявшись – Мігелі та Еліса. Він – серйозний і спокійний. Вона не в змозі приховати щасливої посмішки).
- Еліса Можливо, для нього так навіть краще... Він не був створений для життя. Як ти гадаєш, Мігеліне?
- Мігель *(ніжно)* так. Це для нього найкращий вихід. Він був надто незграбний.
(Зліва чути вигуки Хуани, вона з'являється в халаті, рвучко йдучи їм назустріч. Зажурений Мігелін хоче зупинити її, однак Еліса лагідно утримує його і веде до дверей, через які вони виходять).
- Хуана Карлосе! Карлосе! Ти тут?
- Карлос Я тут, Хуано.
(Вона знаходить його на авансцені і, схлипуючи, кидається до нього).
- Хуана Карлосе! *(Карлос обіймає її, сумно всміхаючись. Донья Пепіта з жалем дивиться на них)* Бідолашний Ігнасіо!
- Карлос він уже упокоївся.
- Хуана Так. Тепер він щасливий. *(плаче)* Пробач мені! Я знаю, що змусила тебе страждати...

Карлос Мені нема чого тобі пробачати, любя.
Хуана Ні, ні! Я повинна розповісти тобі багато чого... Мені дуже прикро... Але клянусь, я мала найкращі наміри! Я ніколи не переставала тебе любити, Карлосе!

Карлос Я знаю, Хуано, знаю.
Хуана Ти мені пробачиш? Я розповім тобі все! Все!
Карлос В цьому немає потреби, адже не сталося нічого серйозного. Я заздалегідь пробачаю тобі все.

Хуана Карлосе! *(поривчасто цілує його)*
Донья Пепіта *(похмуро)* Друзі мої... Не забувайте, що тут небіжчик.
Карлос Ви праві. Ходім, Хуаніто. НЕ слід залишатися тут.
(Обійнявшись – він сумний, вона схвильована – прямують до дверей ліворуч)

Донья Пепіта *(через силу)* Залиштеся, Карлосе. Я хочу поговорити з вами.
Карлос *(схиляє голову)* Гарзд. До побачення, Хуано.
Хуана До ранку, Карлосе. Дякую за все !..
(Вони повільно роз'єднують руки. Хуана йде. Карлос лишається стояти, очікує. Донья Пепіта з прикрістю дивиться на нього. Тривала пауза).

Донья Пепіта Це було жахливо, правда?
Карлос Так. *(пауза)*
Донья Пепіта *(Наближається, пильно дивлячись на нього)* Марно заперечувати, що центр звільнився від найбільшого тягаря... Всі ми тепер зітхнемо вільно й оживемо... Вихід. Якого шукав дон Пабло... знайдено. *(докірливо)* Але ніхто не чекав ... такого!

Карлос *(рішуче)* Як би там не було, ми вчасно позбулися небезпеки.
Донья Пепіта *(сумно)* Ви так гадаєте?
Карлос *(зневажливо)* Хіба ви не помітили? Щойно помер Ігнасіо, найкращі друзі відвернулися від нього, вони шепочуться про його труп. Ех, сліпі, сліпі! Вони гадають, нібито можуть співчувати йому: вони – нікчемні й вульгарні! Мігелі і Еліса знову любляться. Інші зітхнули так, наче їх звільнили від великого тягаря. Радість повертається в дім! Все уладнується!

Донья Пепіта Мені прикро чути це від вас...
Карлос *(різко)* Чому?
(коротка пауза)

Донья Пепіта *(поривчасто)* Що ви накоїли?
Карлос *(випростовуючись)* не розумію, на що ви натякаєте.
Донья Пепіта Іноді, Карлосе, ми вважаємо, нібито робимо добро, а насправді припускаємось страшної помилки...

Карлос Не знаю, про що це ви.

- Донья Пепіта Ми також часто не розуміємо, що з нами говорять не для того, щоб дошкулити нам, а щоб утішити... До нас тягнуться люди, які люблять нас і страждають, бачачи, як ми страждаємо, а ми не хочемо цього зрозуміти... Ми відштовхуємо їх саме тоді, коли в хвилину розпачу нам найбільше потрібно припасти до грудей друга...
- Карлос *(холодно)* Дуже вдячний за ваші почуття... які зараз недоречні.
- Донья Пепіта *(хапаючи його за руки)* Синку!
- Карлос *(вивільняючись)* Я не дурний, донья Пепіто. І чудово розумію, на що ви натякаєте. Ігнасіо і я опинилися разом на спортивному майданчику... Це припущення хибне.
- Донья Пепіта Авжеж! Хибне! Я нічого такого не сказала. *(повільно)* І не збираюся казати.
- Карлос Я не маю, за віщо вам дякувати. Я нічого не скоїв.
- Донья Пепіта *(кинувши швидкий погляд на небіжчика)* І бідолашний Ігнасіо вже нічого не скаже... Ну, заспокойтеся, Карлосе... Припустимо, що це правда... *(рух Карлоса)* Ну, ну, я знаю, що це не так! Але якби це було правдою, слова б нічого не змінили... а центр для нас над усе.
- Карлос Я теж так гадаю.
- Донья Пепіта І всі наші вчинки повинні мати на меті його благо, чи не так?
- Карлос *(іронічно)* Звичайно. Я знаю, що ви маєте на увазі, не завдавайте собі клопоту.
- Донья Пепіта Або наше особисте благо.
- Карлос Що?
- Донья Пепіта Центр може мати ворогів... а людина – суперників у коханні. *(Пауза. Карлос обертається і втомлено прямує праворуч. Наітовхується на стілець біля столика з шахівницею і сідає).* Ви не хочете довіритися мені?
- Карлос *(уперто)* Повторюю, ваше припущення хибне!
- Донья Пепіта *(Підходить ззаду і кладе руки йому на плечі).* Гарзд... Я помилилася. Не сталося ніякого злочину, навіть через кохання. Ви не хочете, щоб вас жаліли. Навіть Хуана?
- Карлос *(жорстко)* Хуані доведеться навчитися уникати цього небезпечного почуття. *(Пауза. Його рука перебирає фігури на шахівниці)*
- Донья Пепіта Карлосе...
- Карлос Що?
- Донья Пепіта Вам би не завадило позбутися зайвого оптимізму...
- Карлос *(раптом схоплюючись)* Годі! Не намагайтесь одержати неможливе зізнання! Чого ви домагаєтесь? Підтвердження

- своєї здогадки? Хочете зіграти зі мною роль матері, оскільки не маєте власних дітей?
- Донья Пепіта *(пополотніла)* А ви жорстокий... Я не буду такою. Бо півгодини тому я працювала тут і могла випадково підвестися й подивитись у вікно. Але я цього не зробила. Можливо, якби я це зробила, то побачила б людину, котра піднімається сходами на трамплін, несучи тіло Ігнасіо... Непритомного або вже мертвого Ігнасіо! *(пауза)* Потім згори падає тіло... і ніхто не боїться, що це можуть побачити. Ми завжди забуваємо про стороннє око. Лише Ігнасіо думав про це. *(Пауза)* Але я нічого не бачила, бо не підвелась. *(Вичікує, дивлячись йому в лице)*
- Карлос Авжеж, ви нічого не бачили! А якби навіть підвелися, і вам здалося, ніби ви бачите... *(з безмежною зневагою)* Що таке зір? Тут його не існує! Як ви можете посилатися на те, що бачили ваші очі? Ваші очі! Ха!
- Донья Пепіта *(жалібно)* Мій хлопчику, недобре бути таким жорстоким.
- Карлос Облиште мене! І не намагайтесь розчулити своїми огидними жіночими хитрощами!
- Донья Пепіта Ви забуваєте, що я вже літня жінка...
- Карлос Здається, саме ви про це забули!
- Донья Пепіта Що ви сказали? *(плачучи)* Божевільний, ви божевільний!..
- Карлос *(розпачливо)* Так! Забирайтесь! *(пауза)*
- Донья Пепіта *(збентежена)* Авжеж, я йду... Дон Пабло щось затримується... *(Робить кілька кроків і зупиняється).*
- А вам непотрібні ні дружба, ні злагода... Вам непотрібна злагода зараз. Ви вважаєте, що здобули перемогу, і цього вам досить. Але ви не перемогли, Карлосе: запам'ятайте мої слова... Ви не перемогли.
- (сумним поглядом дивиться на убивцю і його жертву і виходить праворуч)* Карлос опускається на стілець. Його голова хилиться на груди. Він дихає щораз важче; нарешті не витримує і шарпає краватку, яка не дає йому дихати. Потім повертає голову в глиб сцени, наче прислухаючись до нечутного крику. Невпевнено підводиться. При цьому несамохить скидає на підлогу шахи: якусь мить чути сумний шум їхнього падіння. Він завмирає, зажурено намагає фігури. Потім іде до трупа. Підходить до нього і – в розпачливій самотності – падає навколішки, рвучко відкидає накидку з блілого лица небіжчика і з відчаєм торкає його, мовби силкуючись збудити од вічного сну.
- Пот

чуд яскраво, і зрячі
милуються цим дивом. Там, за вікном, існують далекі світи...
(Його руки, наче крила пораненого птаха, тремтять і
б'ються об шибку, мов о мур невидимої тюрми) Їх можна
охопити зором!... якби його мати...

чуд яскраво, і зрячі милуються цим дивом. Там, за вікном,
існують далекі світи... (Його руки, наче крила пораненого
птаха, тремтять і б'ються об шибку, мов о мур невидимої
тюрми) Їх можна охопити зором!... якби його мати...

Повільно опускається завіса.